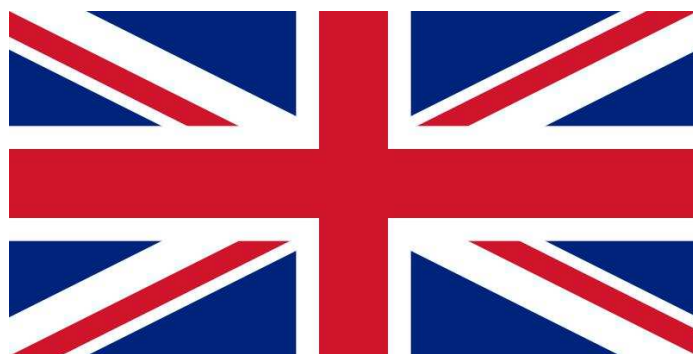

Rynek turystyczny Wielkiej Brytanii

Sebastian Mrozik

I Tir Sum/Z Gr. T1

Numer albumu: 36796

Spis treści

Wstęp

Problematyka pracy

Uzasadnienie wybranego tematu

Układ pracy

Źródła

Rozdział I

I.I PODSTAWOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE WIELKIEJ BRYTANII - WPROWADZENIE

1.1. Etymologia nazwy „Wielka Brytania”

1.2. Położenie

1.3. Krajobraz i klimat

1.4. Ludność i polityka

1.5. Gospodarka i rząd

I.II WARUNKI ROZWOJU TURYSTYKI

1.2.1 Regiony koncentracji ruchu turystycznego

1.2.2 Atrakcje turystyczne

1.2.3 Dostępność komunikacyjna

1.2.4 Parki narodowe

Rozdział II

RYNEK RECEPCJI TURYSTYCZNEJ

2.1 Rynek turystyczny Wielkiej Brytanii jako część regionu w międzynarodowym ruchu turystycznym

2.2 Liczba przyjazdów

2.3 Najczęściej odwiedzane regiony

2.4 Główne miejsca zakwaterowania

2.5 Wpływ z turystyki i wydatki na turystykę

2.6 Rodzaje transportu wybierane przez turystów

2.7 Cele przyjazdów

Rozdział III

RYNEK EMISJI TURYSTYCZNEJ

- 3.1 Kierunki z których przyjeżdżają turyści
- 3.2 Profile turystów
- 3.3 Odwiedzane regiony
- 3.4 Miejsca zakwaterowania
- 3.5 Dochody z turystyki
- 3.6 Branża turystyczna

Rozdział IV

ZNACZENIE RYNKU TURYSTYCZNEGO WIELKIEJ BRYTANII DLA POLSKI

- 4.1 Liczba Przyjazdów do Polski
- 4.2 Czas pobytu
- 4.3 Sposób organizacji pobytu
- 4.4 Wydatki
- 4.5 Cel pobytu
- 4.6 Miejsca najczęściej odwiedzane
- 4.7 Rodzaj zakwaterowania
- 4.8 Środek transportu
- 4.9 Uwagi krytyczne

Zakończenie

Bibliografia

Spis tabel, wykresów i rycin

Problematyka pracy

Niniejsza praca ma za zadanie przeanalizowanie rynku turystycznego Wielkiej Brytanii (pełna nazwa Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej) i jest to jej główny cel. Zawarte są w niej także ogólne informacje na temat położenia, uwarunkowań naturalnych, gospodarki, ustroju politycznego, oraz charakterystyki Brytyjczyków.

Uzasadnienie wybranego tematu

Spośród wielu państw świata wyznaczonych do analizy, zdecydowałem się wybrać Wielką Brytanię. Na mapie świata wydaje się ona zaskakująco mała. „Nie znaczy to jednak, że wszystko można tu obejrzeć w tydzień lub dwa. Na tej gęsto zaludnionej wyspie, cechującej się wyjątkową różnorodnością, znajdują się zarówno dynamicznie rozwijające się wielkie miasta ze światowej klasy zabytkami kultury, jaki ukształtowana przez tysiąclecia niezwykła szachownica krajobrazów. Mieszkańcy Wielkiej Brytanii są pełni sprzeczności. Umieją jednakowo cenić ład i indywidualność, a chociaż uznają wartość tradycji, to wola patrzyć w przyszłość. Na swojej ziemi odcisnęli trwałe piętno – do dziś można podziwiać prehistoryczne budowle, zamki, majestatyczne wiejskie rezydencje i opactwa, ściśle związane z burzliwą brytyjską historią. Z kolei język Anglików i zapoczątkowana tutaj rewolucja przemysłowa całkiem zmieniły świat”¹.

Układ pracy

Przedstawiona przeze mnie analiza rynku turystycznego Wielkiej Brytanii podzielona jest na cztery rozdziały, oraz podrozdziały. Rozdział pierwszy poprzedzony jest wstępem zawierającym informacje zgłębiające problematykę pracy oraz uzasadnienie wybranego tematu. Rozdział pierwszy zawiera podstawowe informacje (klimat, ludność, gospodarka itd.) dotyczące Wielkiej Brytanii, oraz skupia się na warunkach rozwoju turystyki w opisywanym kraju. Kolejny rozdział dotyczy przyjazdów do Wielkiej Brytanii, rozpatrywanych pod wieloma kątami takimi jak np. cel przyjazdu, środek transportu,

¹Bamber J., *Wielka Brytania*, KEYGuide, Warszawa 2007, s.4

koszta itp. Analogicznie do rozdziału drugiego napisany został rozdział trzeci, zawierający informacje o rynku emisyjnym (zarówno krajowym jak i zagranicznym). Ostatni rozdział identyfikuje znaczenie rynku brytyjskiego w odniesieniu do naszego kraju. Cała praca zawiera informacje statystyczne ukazane zazwyczaj w postaci tabel lub wykresów. Na końcu zawarto wnioski podsumowujące oraz informacje na temat tabel, rysunków, rycin.

Źródła

W pracy starałem się wykorzystać liczne dostępne źródła. W pierwszej części pracy dotyczącej wiadomości ogólnych korzystałem głównie z przewodników wydawnictwa „Wiedza i życie”, „Bezdroża”, „KEYGuide” oraz czasopism „Voyage”, „National Geographic”, „Rynek Turystyczny”. Druga część pracy poświęcona analitycznemu spojrzeniu w dużej mierze opierała się na rocznikach statystycznych i raportach branżowych dostępnych w internecie.

Rozdział I

PODSTAWOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE WIELKIEJ BRYTANII – WPROWADZENIE

1.1 Etymologia nazwy „Wielka Brytania”

Czy zastanawialiśmy się kiedyś skąd wzięła się nazwa „Wielka Brytania” i co ona dokładnie oznacza?

„Nawet wśród mieszkańców wyspy pojęcie „Wielka Brytania” nie jest jednoznaczne. Pojęcie to obejmuje Anglię, Walię i Szkocję. Wielka Brytania oraz Irlandia Północna składają się na Zjednoczone Królestwo, twór polityczny rządzony ze stolicy, Londynu. Republika Irlandii stanowi natomiast odrębne państwo, ale wyspy Irlandii i Wielkiej Brytanii wraz z Wyspami Normandzkimi składają się na wyspy Brytyjskie. Badania przeprowadzone przez rząd w 2001 roku wykazały, że zaledwie niecała połowa mieszkańców Wielkiej Brytanii uważa się za Brytyjczyków, pozostali zdecydowanie wolą nazywać się Anglikami, Walijczykami, lub Szkotami”².

„Każda próba sprecyzowania , która nazwa jest właściwa dla tej skomplikowanej mozaiki, wywołuje szereg nieporozumień regionalnych i debat politycznych. Ogólnie mówiąc nazwa Brytania odnosi się do wyspy, na której leżą : Anglia, Szkocja i Walia (nie należy jednak ani w stosunku do Szkota , ani do Walijczyka używać określenia „Anglik” – jest to bowiem wysoce nieuprzejme i niewłaściwe). Polityczna nazwa „Zjednoczone Królestwo” zawiera w sobie zarówno wymienione regiony jak i Irlandie Północną”³.

Tab.1 Wybrane wskaźniki społeczno gospodarcze wielkiej Brytanii

Wskaźnik	2003	2004
Ludność w tys. (grudzień)	59 302	58 373
W tym mężczyzn w tys. (%)	29 392 (49,6)	28 455 (48,7)
W tym kobiet w tys. (%)	29 910 (50,4)	29 918 (51,3)
Powierzchnia ogółem/powierzchnia lądowa kraju w tys. km ² (w tym wody śródlądowe)	244,8/241,6 (3,2; 1,3%)	244,8/241,6 (3,2; 1,3%)
Gęstość zaludnienia na 1 km ² powierzchni ogółem i powierzchni lądowej	242,2/245,5	238,5/241,6

² Tamże.

³ Pachtem A., *Let's Go Europa*, Pascal Bielsko-Biała 1993, s.268

Produkt narodowy brutto w mld EUR ^a	1 078,5	1 112,3
Produkt narodowy brutto <i>per capita</i> w EUR ^a	18 100	18 700
Udział W. Brytanii w PKB UE 15 w %	13,7	13,8
Wartość eksportu dóbr i usług w mld EUR ^a	352,1	362,7
Wartość importu dóbr i usług w mln EUR ^a	430,3	452,7
Udział handlu usługami w obrotach HZ (%)	28,2	28,2
Łączna wartość importu i eksportu dóbr i usług <i>per capita</i> w EUR ^a	13 200	14 000
Stopa bezrobocia w % (w grupie powyżej 25 lat)	4,9	4,7
Stopa inflacji % (RPI – wskaźnik cen detalicznych)	2,8	3,5
Indeks cen konsumenckich CPI (rok poprzedni = 100)	101,3	101,6
Ludność w wieku produkcyjnym 15-64 lat w tys. (odsetek populacji)	39 328 (66,3%)	38 476 (65,9)
Odsetek osób zawodowo czynnych (w wieku 15 lat i więcej); 4. kwartał	59,7	59,1
Liczba studentów w tys.	2 287,8	b.d.
Liczba studentów na 1 tys. mieszkańców	39,2	b.d.
Liczba gospodarstw domowych w tys.	24 479,4	b.d.
W tym 1-os.	7395,0	b.d.
W tym 2-os.	10944,8	b.d.
W tym 3 i więcej os.	2453,3	b.d.
Średnioroczny kurs USD/GBP	1,63	1,83
Średnioroczny kurs EUR/GBP	1,44	1,47
Liczba portów lotniczych z pasem startowym powyżej 2 400 m	b.d.	41
Liczba pasażerów w porcie lotniczym Heathrow w tys.	63 472	67 344

^a Dane o PKB i handlu zagranicznym w cenach stałych z 1995 roku wg Eurostat.

Źródło: Dziedzic T., *Rynek turystyczny Wielkiej Brytanii*, Instytut Turystyki, Warszawa 2005

1.2 Położenie

„Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej leży na archipelagu złożonym z około 5500 wysp, zajmując obszar o powierzchni 242,5 tys. Km². Największymi wyspami są Wielka Brytania (prawie 230 tys. km²) i Irlandia (część brytyjska – Ulster- obejmuje około 14 tys. Km²).”⁴

„Wielka Brytania leży na północno-zachodnim krańcu Europy. Jej najbliższymi sąsiadami są: Irlandia na zachodzie oraz Holandia, Belgia i Francja po drugiej stronie kanału La Manche. Niedaleko jest stąd również do Danii, Norwegii i Szwecji.(...) Kraj ten oblewają wody Oceanu Atlantyckiego, Morza Północnego, Morza Irlandzkiego i kanału

⁴ Kruczek Z., *Europa. Geografia Turystyczna*, Proksenia, Kraków 2008, s.95

La Manche przez anglików zwanego English Chanel . Tak krajobraz, jak i klimat wyspy są zróżnicowane, co nawet dziś znajduje odzwierciedlenie w rozmieszczeniu osad. Odległe wybrzeża półwyspu Kornwalijskiego oraz niegościnne góry Wali i Szkocji są słabiej zaludnione niż nizinne i żyzne obszary Midlands (hrabstw środkowych) oraz południowo-wschodniej Anglii, gdzie żyje znaczna większość z 58 milionów mieszkańców kraju. Ze względu na gęstość zaludnienia południe jest najbardziej zurbanizowaną częścią Wielkiej Brytanii. Szetlandy i Orkady jest to najbardziej na północ wysunięta część Wielkiej Brytanii, przy czym Szetlandy położone są 6 stopni na południe od północnego koła podbiegunowego. Wyspy mają z głównym lądem połączenie promowe.”⁵

⁵ *Wielka Brytania, Wiedza i Życie*, Warszawa 2006, s.10-11

Rycina 1. Lokalizacja Wielkiej Brytanii na tle Europy

Źródło: Przewodnik Wyd. „Wiedza i Życie”

1.3 Krajobraz i klimat

„Wyspy Brytyjskie mają klimat umiarkowany, morski. Morze wywiera łagodzący wpływ na temperaturę. Zimą w nocy rzadko spada poniżej -15°C , nawet na północy, w letnie dni zaś maksymalna temperatura na południu i zachodzie wynosi 30°C , co stanowi mniejszą amplitudę niż w większości krajów europejskich. Jakby na przekór opinii, jaka panuje o Anglii przeciętne roczne opady są dość małe – poniżej 100cm 3- a gwałtowne deszcze należą do rzadkości. Wybrzeże Atlantyku pozostaje pod wpływem ciepłego Prądu Zatokowego, dzięki czemu zachodnia część kraju, chociaż wilgotniejsza, jest cieplejsza niż wschodnia”⁶.

„Całe to skomplikowanie typów i struktur skał oraz rzeźby terenu można zredukować do dość szeroko pojętego podziału na : wyżyny i doliny Wielkiej Brytanii. Ta pierwsza część, zbudowana ze starszego, twardszego materiału, obejmuje północną i południowo zachodnią część Anglii i prawie całą Walie i Szkocję. Jak okiem sięgnąć, SA tam

⁶ Wielka Brytania, Wiedza i Życie, Warszawa 2006, s.68

pagórkowate wrzosowiska, twarda, nieprzyjemna trawa, chaszcze i zarośla, łańcuchy górskie, niezbyt wysokie, ale oferujące wyzwania zarówno dla alpinistów jak i turystów.

Na południu i wschodzie, łagodniejsza rzeźba dolin Wielkiej Brytanii składa się głównie z mniej odpornego, nowszego materiału. To krajobraz głównie dolinny, gdzie elegancko falujące kredowe i zbudowane z piaskowca wzgórza kończą się nagle ostrym podejściem, z piękną panoramą na gliniaste doliny(...) Ekstremalne ciśnienie nadchodzące z południowo – wschodniego procesu góro twórczego gór Kaledonii wywołało powstanie północno-wschodniego i południowo-zachodniego zespołu grzbietów górskich i dolin, tak wszechobecnych w Wali i Szkocji. Większość rezerw węgla kamiennego bierze swój początek z obfitej roślinności okresu karbońskiego.

Z wyjątkiem terenów najbardziej wysuniętych na południe, podczas serii epok lodowcowych, cały obszar kraju był pokryty grubą warstwą lodową. Charakterystyczna rzeźba wysokich gór świadczy o ogromnej sile lodowców w ich nieustannym nadchodzeniu i cofaniu się, kiedy zabierały ze sobą materiał geologiczny, a następnie pozostawiały go na nizinach. Lodowce to potężni przodkowie współczesnych rzek. Kiedy stopniał ostatni lodowiec, podniósł się poziom morza. Pomost lądowy który łączył Wielką Brytanię z kontynentem, zniknął w otchłani morskiej, a odcięta Tamiza do tamtej pory dopływ Renu uzyskała dopływ do morza”⁷.

Jeżeli chodzi o pory roku to warto im się przyjrzeć, gdyż klimat różni się od naszego. ”Londyn wczesną wygląda inaczej niż miasta w Polsce. Wszędzie rosną magnolie, drzewa czereśni, dzikie jabłonie i kasztany, widzimy gamę bladioróżowych odcieni lub różu wymieszanego z czerwonym winem.(...) Miłośnicy ogrodów powinni przyjeżdżać tu wiosną.(...) Lato jest to sezon przedstawień i koncertów na wolnym powietrzu w parkach, odbywają się letnie festiwale muzyki sztuki wraz z koncertami w najpiękniejszych kościołach. W lipcu wystawa kwiatów w Hampton Cort może być dobrym pretekstem do tego, by zwiedzić elegancki renesansowy pałac Henryka VIII położony pod Londynem. Dwa ostatnie dni sierpnia można przetańczyć na bajecznie kolorowym karnawale w Notting Hill. Jesień jest dość ciepła, nosi się tylko kurtki. Nawet kiedy pada deszcz, jest ciepły.(...)Zimy są dosyć ciepłe w porównaniu z polskimi. Śniegu nie widzieliśmy już od dawna. Czasami pojawia się, zazwyczaj rano, i zaraz się topi”⁸.

⁷ Murphy P. *Zielony przewodnik- Wielka Brytania*, Michalin, Kraków 2007, s. 40

⁸ Kaplan K., *Londyn po Polsku*, Świat Książki, Warszawa

1.4 Ludność i polityka

„Każde z dużych brytyjskich miast to tygiel ras i narodowości z różnych regionów kraju oraz z zagranicy. Irlandzcy emigranci od dawna stanowią dopływ siły roboczej, od lat 50 XX wieku setki tysięcy ludzi przybywa z dawnych kolonii w Afryce, Azji i na Morzu Karaibskim, z których wiele jest obecnie członkami Wspólnoty Brytyjskiej. Niemal 5% pięćdziesięcioosmio milionowej populacji Wielkiej Brytanii stanowią przedstawiciele kolorowych grup etnicznych, a prawie połowa z nich urodziła się na Wyspach Brytyjskich. W rezultacie powstało wielokulturowe społeczeństwo które szczyci się różnorodną muzyką, sztuką, religią i kuchnią(...) Wprowadzie dyskryminacja na tle rasowym w dostępie do mieszkań i pracy jest sprzeczna z prawem, daje jednak o sobie znać(...) O ile ponad 90% dzieci zdobywa wykształcenie bezpłatnie w szkołach państwowych, o tyle zamożni rodzice często wybierają prywatne szkoły, których wychowankowie stanowią większość wśród elit politycznych i gospodarczych.

Królowa, chociaż nie dysponuje rzeczywistą władzą polityczną i jest nadal głową Kościoła anglikańskiego, podlega wraz ze swą rodziną krytycznej ocenie społeczeństwa. Po serii skandali, jakie wstrząsnęły królewską rodziną, coraz częściej rozlegają się głosy za zniesieniem monarchii.

Wbrew pozorom w Wielkiej Brytanii demokracja jest głęboko zakorzeniona – już w XIII wieku istniała w Londynie pewna forma parlamentu. Nie licząc okresu wojny domowej w XVII wieku władza stopniowo przechodziła w ręce obieralnych przedstawicieli narodu. W latach 1832 – 1884 kolejne akty reformy wyborczej zapewniły prawo głosowania wszystkim mężczyznom, kobiety natomiast uzyskały je dopiero w 1928 roku. Margaret Thatcher, pierwsza kobieta – premier Wielkiej Brytanii, piastowała swój urząd przez 12 lat, od 1979 roku. W XX wieku zarówno partia pracy (lewica), jak i partia konserwatywna (prawica) w czasie sprawowania władzy wspierały prywatną i państwową współwłasność przemysłu oraz państwowy system opieki zdrowotnej i społecznej.

Od XVII wieku Irlandia stanowi trudny do rozwiązania problem polityczny. Irlandia, która od ponad ośmiu stuleci wchodzi w skład Zjednoczonego Królestwa, podzielona w 1921 roku, od lat jest areną konfliktu katolików z protestantami. Zawarte w wielki piątek

1998 roku porozumienie pokojowe zapowiada zmiany, niemniej dużo pozostało jeszcze do zrobienia w tej sprawie.⁹

Tab. 2. Liczba ludności Zjednoczonego Królestwa w podziale terytorialnym w połowie 2003 r.

Obszar	Ludność w mln	% udziału w ogólnej liczbie mieszkańców
Anglia	49,9	83,7
Szkocja	5,1	8,5
Walia	2,9	4,9
Płn. Irlandia	1,7	2,9
Razem	59,6	100,0

Źródło: Office for National Statistics, UK, strona www.nationalstatistics.uk.

1.5 Gospodarka i rząd

Do XVIII wieku gospodarka Wielkiej Brytanii była oparta na rolnictwie. W XVIII wieku połączenie warunków społecznych i ekonomicznych doprowadziło do tego, że właściciele ziemscy zaczęli poświęcać swoje bogactwo i uwagę do polepszania metod uprawy, co doprowadziło do rewolucji rolniczej(...) Kamieniami milowymi w tej ewolucji było : użycie nawozów, porzucenie praktyki pozostawiania ziemi odłogiem i wprowadzenie nowych odmian upraw, co z kolei sprzyjało rozwojowi hodowli, która stała się bardziej selektywna.

Obecnie przeciętna wielkość brytyjskiej farmy wynosi 168 akrów/68 ha, co stanowi jeden z najwyższych wskaźników w Europie. Rolnictwo zmechanizowano do granic możliwości, zatrudnia tylko 2,3% siły roboczej. Praktyka rolnictwa mieszanego która łączy hodowle z uprawą, oznacza że Wielka Brytania zaspokaja swoje wewnętrzne potrzeby jeśli chodzi o mleko, jajka i ziemniaki i prawie całkowicie jeśli chodzi o mięso.

Rybołówstwo, kiedyś podstawa gospodarki wyspy, znacznie podupadło na skutek zmiany narodowych granic dla rybołówstwa i wynikających z tego praw. Umowa między w sprawie strefy połowów między Anglią a Irlandią i zaaprobowane kwoty połowów ustabilizowała roczna wielkość połowów dla statków ze Zjednoczonego Królestwa na poziomie 800 tys. Ton, ale nie zatrzymała upadku tak świetnie prosperujących portów rybackich, jak Kingston-upon-Hull lub Grimsby. Po zamknięciu zakładów przetwórstwa rybnego Peterhead w Szkocji jest teraz głównym portem rybackim w Wielkiej Brytanii.

Wielka Brytania sytuuje się na dziewiątym miejscu jeśli chodzi o przemysł stoczniowy, choć produkuje tylko 2% światowej produkcji statków i pozostaje daleko za światowym

⁹ Wielka Brytania, Wiedza i Życie, Warszawa 2006, s.19-20

liderem, Japonią. Wielka Brytania importuje więcej podstawowych surowców niż eksportuje, jako że większość eksportu stanowią produkty żywnościowe, maszyny, sprzęt transportowy i produkty chemiczne. Większość handlu obsługiwała kiedyś marynarka handlowa, lider światowy do 1939 roku, obecnie część tego handlu przejął British Airways, który, od czasu prywatyzacji, jest światowym liderem w liczbie przewożonych pasażerów, osiąga duże wyniki finansowe i zajmuje siódme miejsce, jeśli chodzi o przewóz towarów. Londyn to trzecie na świecie największe centrum finansowe. Olbrzymie zyski generowane przez ten sektor biznesu i odsetki z inwestycji zagranicznych gwarantują dochód Wielkiej Brytanii.

Zjednoczone Królestwo jest monarchią konstytucyjną, formą rządu w której najwyższa władza pochodzi od suwerena (królowe, króla) (...)Najwyższa władza ustawodawcza w Zjednoczonym Królestwie spoczywa w Parlamencie, który jest podzielony na Izbę Gmin i Izbę Lordów”¹⁰.PKB w roku 2008 na wyspach wynosiło całkowite 2 787 mld. USD, na osobę zaś 45 681 USD. Stolicą państwa jest Londyn. Obecnym monarchą brytyjskim jest królowa Elżbieta II, która zasiadła na tronie w 1952 i została koronowana w 1953. Dzisiaj jej funkcje są głównie ceremonialne, a rzeczywiste rządy spoczywają w rękach premiera.

Wykres 1.PKB Wielkiej Brytanii – podział na kwartały

Źródło : <http://www.statistics.gov.uk/cci/nugget.asp?id=192>

¹⁰ Murphy P. *Zielony przewodnik- Wielka Brytania*, Michalin, Kraków 2007, s. 84-86

I.II WARUNKI ROZWOJU TURYSTYKI

1.2.1 Regiony koncentracji ruchu turystycznego

„W Wielkiej Brytanii wykorzystując kryteria historyczno kulturowe wydziela się 6 regionów turystycznych: Anglia, Walia, Szkocja, Irlandia Północna, Wyspy Normandzkie oraz wyspy Man.

Anglia

„Region ten obejmuje południową i środkową część Wielkiej Brytanii. Zajmuje on połowę całego Zjednoczonego Królestwa (ponad 130 tys. Km²). Na terenie Anglii można wyróżnić kilka obszarów koncentracji ruchu turystycznego z Londynem na czele.

Londyn i jego okolice są najczęściej odwiedzanym rejonem Zjednoczonego Królestwa, skupia on 85% ogólnej liczby turystów odwiedzających Wielką Brytanię. To jedno z najbardziej rozległych miast świata skupia się z wielu dzielnic(City, Westminster, West End, Soho)(...) W rejonie Londynu szczególnym zainteresowaniem turystów cieszy się Windsor”¹¹. „Siedziba monarchi brytyjskiej, największy w świecie zamieszkaný zamek”¹². „Ważną rolę w tym rejonie odgrywa Winchester (zachowane w pierwotnym kształcie miasto angielskie z gotycką katedrą – znakomitym przykładem budownictwa normandzkiego) oraz Canterbury – miejsce kultu religijnego kraju, siedziba głowy kościoła anglikańskiego, miasto pełne interesujących zabytków przeszłości. (...) Niedaleko stąd do tajemniczych kamiennych kręgów w Stonehenge, wpisanym na listę UNESCO.(...)

W środkowej części Anglii (Midlands) turystycznym centrum jest Stratford-upon-Avon, miejsce urodzin i śmierci Williama Szekspira. W okresie od kwietnia do września , w słynnym Royal Shakespeare Theatre wystawiane są sztuki Szekspira, odwiedza wtedy miasto znaczna liczba turystów z kraju i zagranicy.(...) We wschodniej części Anglia wyróżnia się jako centrum krajoznawcze Cambridge, słynny od 1209 r. ośrodek uniwersytecki rywalizujący z Oxfordem. Anglia Północna jest interesującym obszarem dla turystyki krajoznawczej, posiada także dobre warunki dla wypoczynku na wybrzeżu Irlandzkiego i Północnego oraz w rejonie Gór Kambryjskich i Penińskich.

¹¹ Kruczek s.98-99

¹² Broniarek A., *Londyn – przewodnik turystyczny* ,Krajowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1987

Szkocja

Szkocja obejmuje północną część głównej wyspy oraz archipelagi Hybrydów, Orkadów i Szetlandów (78 tys. Km²). Dominują tu góry i wyżyny porośnięte wrzosowiskami, pełne torfowisk i licznych jezior. Powierzchnię Szkocji pokrywają stare masywy Gór Kaledońskich i Grampian rozdzielonych głębokim obniżeniem Glenn Mor. Te bezleśne masywy górskie z licznymi jeziorami w dolinach zostały silnie przekształcone przez działalność lądolodu. Mimo surowości warunków geograficznych i ostrego, zimnego klimatu Szkocja wyróżnia się swoistym pięknem krajobrazu i przyciąga wielu turystów krajowych oraz zagranicznych.

Turystyka rozwinęła się w głównych miastach, na wybrzeżach morskich i w rejonach górskich, przede wszystkim nad licznymi i pięknymi jeziorami.(...) W górach Grampian znajduje się cieszące się międzynarodową sławą jezioro Loch Ness, ośrodkiem wypadowym i baza dla turystyki w tym rejonie jest Inverness.(...) Najważniejszymi ośrodkami turystyki krajoznawczej są : Edynburg – stolica Szkocji, jedno z piękniejszych miast Wielkiej Brytanii wpisane na listę UNESCO; Glasgow – port i największe miasto w Szkocji, Aberdeen – miasto licznych i cennych zabytków architektury.

Wyspy Normandzkie i wyspa Man

Ruch turystyczny koncentruje się także na niewielkich wyspach, na których powstały liczne kąpieliska odwiedzane również przez turystów zagranicznych. Wyspy te charakteryzują się ciepłymi i słonecznymi latami oraz często bujną, prawie subtropikalną roślinnością (wpływ Prądu Zatokowego). Najbardziej znanymi ośrodkami wypoczynkowymi dysponują wyspy : Wright, Guernsey i Jersey, Man w Kanale Północnym Morza Irlandzkiego (doskonale zagospodarowana dla celów turystycznych i wypoczynku, m.in. sala taneczna na 7 tys. Par)

Irlandia północna

Irlandia Północna to kraina nizin z rozległym jeziorem Lough Neagh oraz niewysokich gór i wyżyn, które otaczają wewnętrzne doliny. Klimat jest typowo oceaniczny, z ciepłymi zimami i chłodnymi latami. Charakterystyczną cechą krajobrazu jest prawie zupełny brak lasów i obfitość bogatych w wodę rzek i jezior. Ośrodkami o charakterze krajoznawczym są: stolica kraju Belfast i stare irlandzkie miasto Londonderry, otoczone średniowiecznym murem, z wspaniałymi katedrami.

Wybrzeże morskie Irlandii Północnej umożliwia uprawianie sportów wodnych i rekreacji, najbardziej znane ośrodki to Bongor, Larne, Ballycastle i Port Stewart. Interesujące pod względem krajoznawczym jest północne wybrzeże Irlandii ze słynnymi bazaltowymi Giant's Causway (UNESCO)

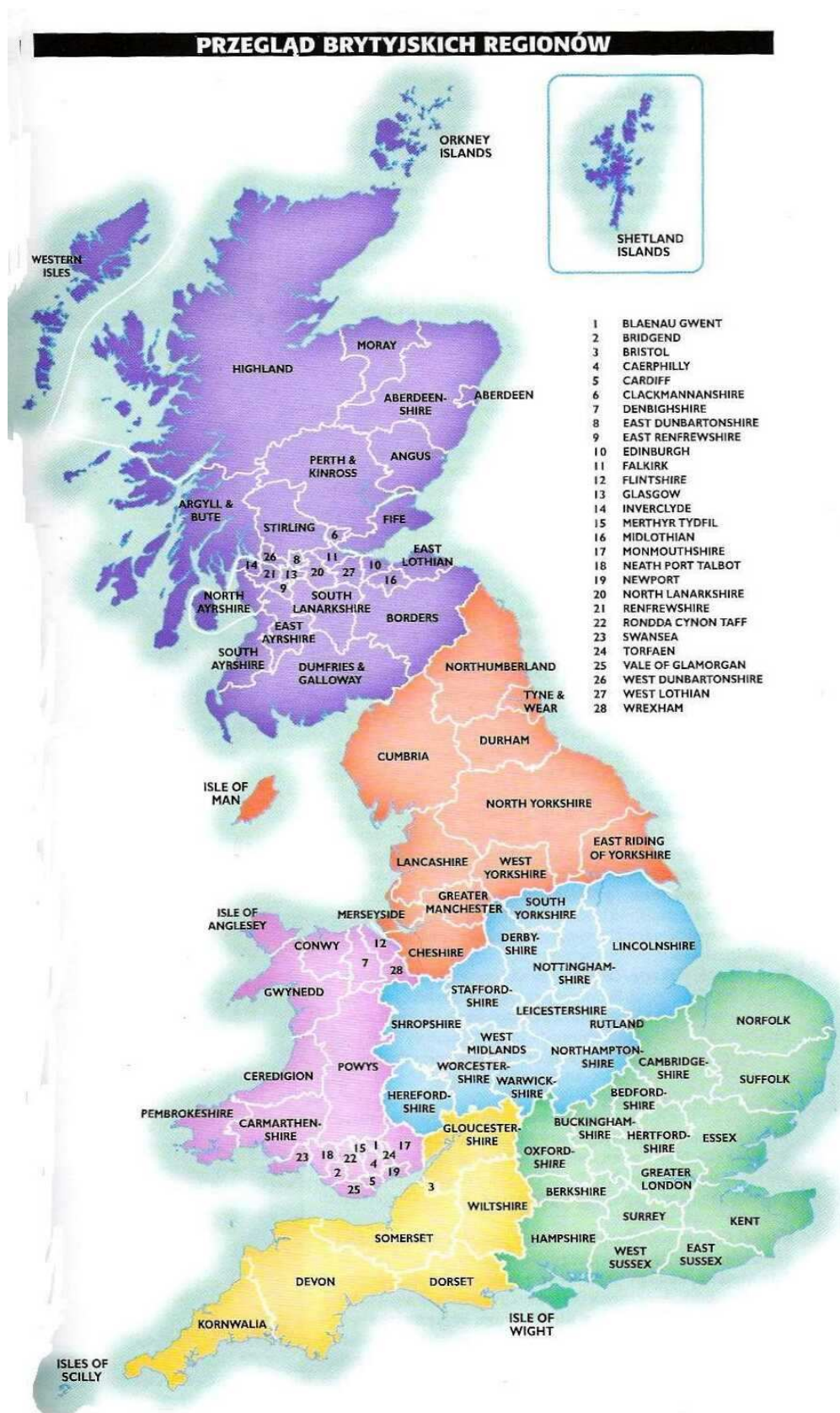
Walia

Kraina ta zajmuje Półwysep Walijski i leżącą w pobliżu wyspę Anglesey. Większość regionu zajmują Góry Kambryjskie.

Walijczycy to naród o bardzo ciekawej historii, której ślady można spotkać w wielu miejscach tego regionu. Do najstarszych zabytków należą budowle rzymskie w Caerleon z I w. n.e. oraz średniowieczne zamki. Stolica Walii jest Cardiff, miasto z licznymi zabytkami i nowymi obiektami – np. stadion Millenium. Na wybrzeżu Walii powstało wiele kąpielisk i miejscowości wypoczynkowych, odwiedzanych głównie przez turystów krajowych. Walia jest także ważnym rejonem uzdrowiskowym. Atrakcjami turystycznymi są liczne obiekty techniki, dawne kopalnie i huty oraz przejawy folkloru”¹³

¹³ Kruczek Z., *Europa. Geografia Turystyczna*, Proksenia, Kraków 2008, s.101-102

Rycina 2. Przegląd brytyjskich regionów.

Źródło: Przewodnik po Wielkiej Brytanii wydawnictwa KEYGuide

1.2.2 Atrakcje turystyczne

Stonehenge

„Jest to najbardziej znany ze wszystkich angielskich megalitycznych kręgów. Stonehenge znajduje się na Równinie Salisbury, na zachód od Amesbury. "Na żywo" krąg wydaje się mniejszy, niż na zdjęciach, niemniej najwyższy z obelisków ma aż 6,7 metra wysokości, podczas gdy inny wkopany jest na głębokość prawie dwóch i pół metra. Cała konstrukcja składa się z trzydziestu 25-ciotonowych bloków skalnych (niektóre przybyły tu aż z południowo-zachodniej Walii - tzw. bluestone występuje jedynie w rejonie walijskich Gór Preseli), z których 17 wciąż stoi. Na szczycie obelisków ułożono horyzontalnie starannie wygładzone bloki z arsenu. Najnowsze odkrycia archeologiczne wskazują, że Stonehenge był budowany i wielokrotnie modyfikowany na przestrzeni wielu, wielu stuleci. Pierwsze doły zostały wykopane już na przełomie 9 i 8 tysiąclecia p.n.e., 3 tysiące lat przed Chrystusem zbudowano pierwszy krąg, zaś dokładnie 4100 lat temu rozpoczęto konstrukcję zaawansowanych kamiennych struktur, które możemy podziwiać po dziś dzień. Pierwsza pisana wzmianka o Stonehenge pochodzi z 1135 roku, kiedy to kronikarz Geoffrey z Monmouth zanotował dwie legendy, tłumaczące genezę tego enigmatycznego skalnego tworu. Według jednej z nich kamienne bloki zostały przyniesione przez szczep olbrzymów aż z Afryki, stąd miał wylatywać na zamorskie wyprawy słynny czarodziej Merlin; inna legenda głosi, że Merlin osobiście zbudował Krąg, na użytek Ambrosiusa Aurelianus, Króla Brytonów.

Stonehenge nawet dziś pobudza wyobraźnię i przyciąga całe tłumy turystów - monument najlepiej odwiedzić wczesnym rankiem lub późnym wieczorem, aby uniknąć burzącego klimat przeszłości XXI-wiecznego harmidru. Największe tłumy pojawiają się "z okazji" równonocy i przesilen, gdy wyznawcy neopogańskich religii druidycznych przybywają w to szczególne dla starych celtyckich wierzeń miejsce, aby oddać hołd Słońcu i Naturze. Spektakl, jaki się wówczas odbywa, zapewnia niezatarte wspomnienia; na 24 godziny ludzie wyrzekają się całej "współczesności" i przenoszą w czasy, gdy wokół Stonehenge tańczyli i modlili się starożytni Celtowie i Druidzi...

Greenwich

London Borough of Greenwich formalnie powstało w 1965 roku z połączenia Greenwich i Woolwich. Obecna liczba mieszkańców to około 220 tysięcy. Bogata historia tego miejsca zaczyna się jednakże aż w XV wieku, kiedy to powstał tu Royal Palace of Placentia, główna siedziba monarchów angielskich do XVII wieku. Wśród historycznych atrakcji, które można tu obejrzeć, zdecydowanie najciekawsze są Południk Zero oraz znajdujący się w suchym doku Cutty Sark. Jest to najslawniejszy kliper herbaciany świata, który jako jedyny zachował się do naszych czasów w doskonałym stanie. Statek został zwodowany w Dumbarton w Szkocji, w 1869 roku. Nazwa pochodzi z wiersza Roberta Burns'a, opisującego spotkanie grupy wieśniaków, straszliwie szpetnych, poza jedną, Nannie - młoda i piękna czarodziejka ubrana była w króciutką koszulkę, zwaną "cutty sark". Figura na dziobie statku przedstawia kobietę w takim właśnie stroju.

Smukła linia Cutty Sark i ogromna powierzchnia żagli czyniły z niego statek najszybciej pokonujący herbaciany szlak handlowy do Chin via Przylądek Nadziei. Na nieszczęście dla właścicieli, w roku zwodowania otworzono Kanał Sueski, niedostępny dla dużych statków żaglowych. Ostatni ładunek herbaty Cutty przewiózł w 1877 roku. Później używano go do transportu wełny z Australii, na której to trasie rokrocznie bił rekordy szybkości. Statek przechodził przez wiele rąk i miał wielokrotnie zmienianą nazwę (np. Ferreira, Maria do Amparo, Pequina Camisola), aż trafił do rąk kapitana Wilfreda Dowman'a. Wdowa po kapitanie przekazała Cutty Sark Kolegium Morskiemu w Greenwich, gdzie od 1938 roku był wykorzystywany w charakterze statku szkoleniowego. Po II W. Ś. wycofano go ze służby i odholowano do suchego doku w Greenwich, gdzie po przejściu prac rekonstrukcyjnych w 1957 roku stał się popularnym obiektem turystycznym, któremu udało się przyciągnąć już przeszło 13 milionów ludzi.

Big Ben

Big Ben to jeden z najbardziej znanych punktów Londynu. Nazwa "Wielki Ben" nie określa samego zegara, czy też wieży, ale trzynastotonowy dzwon, zawieszony wewnątrz. Nazwano go tak na cześć pierwszego zarządcy prac budowlanych, sir Benjamina Hall'a. Dzwon pochodzi ze starego Pałacu Westminsterskiego, został jednak подарowany diakonowi katedry św. Pawła przez króla Wilhelma III. W 1858 roku wrócił do Westminsteru i znajduje się tam po dziś. Słynna melodia, wygrywana przez mniejsze

dzwony zegara została po raz pierwszy wyemitowana przez BBC na cały świat 31 grudnia 1928 roku. W czasie II W.Ś. trwał niewzruszenie na swoim posterunku, dodając ducha Brytyjczykom i drwiąc z najgorszych nalotów bombowych - w 1941 roku bomba zapalająca zniszczyła sąsiednią Izbę Gmin Parlamentu, jednak wieża zegarowa pozostała niedrażnięta. Wewnątrz wieży znajdują się cele, gdzie dawniej więziono naruszających przywileje członków parlamentu; choć prawo to istnieje po dziś, Parlament nie korzysta z niego - ostatni przypadek dyscyplinarnego ograniczenia wolności poprzez zamknięcie w Big Benie odnotowano w 1880 roku.

Parlament

Budynek Houses of Parliament, znany także jako Pałac Westminsterski, stoi na miejscu XI-wiecznego pałacu Edwarda Wyznawcy. W 1547 roku rezydencja królewska została przeniesiona do Pałacu Whitehall, lecz lordowie wciąż spotykali się w Westminsterze, co ostatecznie uczyniło go siedzibą angielskiego parlamentu.

Wspaniała neogotycka budowla, jaką możemy podziwiać dzisiaj, powstała pomiędzy 1840 a 1888 rokiem. To dzieło architekta Karola Barry, który tworząc projekt postawił sobie za cel upodobnienie Parlamentu stylistycznie do pobliskiego Opactwa Westminsterskiego, tradycyjnego miejsca koronacji królów. Dwie charakterystyczne wieże to Big Ben i Wieża Victorii, na którą w czasie obrad Parlamentu wciągana jest flaga narodowa.

Budynek od XVI wieku odgrywał ogromną rolę w życiu politycznym i administracyjnym. To tutaj m.in. w 1653 roku zaprzysiężony został Lord Obrońca Oliver Cromwell, co dało początek jednemu w historii Anglii okresowi rządów republikańskich. To tutaj też Guy Fawkes 5 listopada 1605 roku próbował dokonać zamachu terrorystycznego polegającego na wysadzeniu w powietrze całego Pałacu Westminsterskiego. Tego pierwszego uhonorowano statua w Westminster Hall, tego drugiego powieszono. Z przewrotnie angielskim poczuciem humoru celebryje się dzień spisku corocznymi pokazami sztucznych ogni... "Remember, remember, the fifth of November..."¹⁴

¹⁴ WWW.przewodnik.onet.pl

1.2.3 Dostępność komunikacyjna

„Komunikacja Wielkiej Brytanii ze światem jest doskonale zorganizowana. Pasażerowie podróżujący samolotem mają do wyboru kilku przewoźników obsługujących Europę, Amerykę Północną, Australię. Podróż autobusem z Europy jest tania, ale trwa dość długo. Przejazd pociągiem został znacznie skrócony dzięki otwarciu tunelu pod kanałem La Manche – trzy godziny z Paryża do Londynu pociągiem Eurostar. Poruszanie się po Wielkiej Brytanii jest łatwe i wygodne. Dzięki gęstej sieci dróg dochodzących do wszystkich zakątków kraju można wszędzie dojechać samochodem. Wypożyczenie auta jest więc często najlepszym rozwiązaniem. Bardzo dobrze rozwinięta jest sieć kolejowa. Londyn ma doskonałe połączenie z mniejszymi miastami. Najtaniej podróżuje się autobusem którym można dojechać niemal wszędzie, ale podróż trwa najdłużej. Najdroższy jest samolot, lecz pozwala zaoszczędzić wiele czasu”¹⁵

„Zjednoczone Królestwo posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć połączeń kolejowych. W 2006 posiadała 16 567 km linii kolejowych (w tym: 5 361 km zelektryfikowanych), co odpowiada gęstości sieci 6,77 km/100 km². Istnieje tu także gęsta sieć dróg i autostrad. W 2006 funkcjonowało tutaj 398 366 km dróg (w tym: 3 520 km autostrad), co daje wskaźnik gęstości wynoszący 162,7 km/100 km². Żegluga śródlądowa wykorzystuje drogi wodne o łącznej długości 3 200 km (dane z 2003), lecz tylko 620 km spełnia warunki umożliwiające regularny transport towarów.”¹⁶

1.2.4 Parki narodowe

„Dwanaście parków narodowych, które stanowią wspaniały dodatek krajobrazowy do wyżyn Anglii i Walii, w większości znajdujące się w rękach prywatnych, są kontrolowane i zarządzane przez władze każdego parku narodowego tak, aby chronić charakterystyczny krajobraz i jednocześnie udostępnić go szerszej publiczności. Pierwszy park narodowy został założony w 1951 roku, aby zachować szczególne cechy charakterystyczne regionów wiejskich Anglii i Walii. Plany ochrony nie obejmowały terenów Szkocji, gdzie nacisk na zachowanie dziewiczych terenów był mniejszy, a prawo dotyczące wkraczania na teren prywatny zezwalało ludziom poruszanie się po całym terenie Szkocji, pod warunkiem, że nie czynili szkód.

¹⁵ *Wielka Brytania*, Wiedza i Życie, Warszawa 2006, s.632

¹⁶ WWW.wikipedia.pl

Zgodnie ze swoim położeniem, parki narodowe stwarzają wspaniałe okazje do wędrówki po górach, jazdy konnej, zwiedzania jaskiń, wędkarstwa – zarówno słodkowodnego, jak i morskiego – pływania łodzią, żeglarstwa, windsurfingu i kajakarstwa.

Northumberland – Owce rasy Chevoit pasące się na otwartych wrzosowiskach, z których większość jest położona na wysokości ponad 1000 stóp/305 m – to charakterystyczny obrazek tego parku. Część muru Hadriana biegnie wzdłuż południowej granicy Parku. Kielder Water, tuż za zachodnią granicą, jest bardzo popularnym terenem rekreacyjnym.

Lake District – Największy z parków narodowych, kombinacja gór i jezior, lasów i farm. Łód rzeźbił wygląd parków i niecek, a pozostałości polodowcowe kształtowały doliny. Skała położona niżej dyktowała, czy góry będą mieć zaokrąglony wygląd jak Skiddaw, czy też dziko poszarpany – jak Scafell i Helvellyn.

Yorkshire Dales – Prawie połowa Dales to tereny rolnicze. Przez cztery wieki ścieżki wypasu owiec przekształciły się w system dróg poprzez stoki, z najbardziej znaną dziś zieloną drogą między Kilnsey, Macham Cove i Tarn. Unikalne pobocza chodników dostarczają znakomitego schronienia dla palety roślin ceniących sobie cień. Same „Dales”, (Ribblesdale, Swaledale, Wensleydale i Wharfedale) są pełne przyjaznych wiosek, położonych wśród bogatych w roślinność dolinnych pastwiskach, podczas gdy wapniowe szczyty Ingleborough i Pen-y-Ghent prezentują bardziej surową naturę.

North York Moors – Stosunkowo spokojny Park. Wrzosowiska są wyraźnie zdefiniowane, wznosząc się ostro od Tees na północy, do Pickering i Vale of York na południu. Wschodnia granica jest morze. W Parku znajduje się Staithes, miasteczko rodzinne kapitana Cooka oraz Whitby’ego, słynne z czarnego, skamieniałego bursztynu – tak popularnego w czasach wiktoriańskich, a także opactwa Rievaulx i Rosedale.

Peak District – Głębokie doliny i pola ogrodzone kamiennym murem w White Peak są otoczone od wschodu, zachodu i północy wrzosowiskami i bagnami torfowymi Dark Peak. Oprócz entuzjastów wędrówek górskich, przyjeżdżają tu wędkarze i rowerzyści. Inne rozrywki to wspinaczka, szybownictwo, paralotniarstwo i windsurfing.

Snowdonia – Masyw góry Snowdon, serce Parku i Cader Idris są najbardziej popularnymi terenami wycieczek. Pół miliona ludzi rocznie wchodzi na szczyt Snowdon i tylko jedna czwarta z nich przyznaje się do użycia kolejki szynowej. Góry Aran na południu i strome Rhynogydd są mniej zatłoczone. Zamek Harlech leży na piaskowym wybrzeżu Parku.

Pembrokeshire Coast – Drugi, pod względem najmniejszego obszaru park, przez większą część swojej długości nie przekracza szerokości 3 mil. Strome klify wykazują spektakularne powykęcane i pozwijane formacje skalne, ustronne zatoczki zapraszają do

kąpieli i nurkowania. Przybrzeżne wyspy, takie jak Skomer i Skokholm posiadają duże kolonie ptaków morskich.

Breton Beacons – Góry zbudowane z czerwonego piaskowca oddzielają prastare skały środkowej Walii od kopalń i ośrodków przemysłu, znajdujących się na południu. Wzdłuż południowej granicy parku wapienny pas tworzy scenerię z setkami systemów jaskiniowych, z których najbardziej spektakularne są jaskinie Danyr-Ogof Caves u ujścia rzeki Tawe.

Exmoor – Wznoszący się do 1500 stóp/ 460 m, od Chapman Barrows do Dujkery Bacon, obszar ten pozostaje omiotym wiatrem terenem łowieckim dla sokołów i jastrzębi. Klify, poprzecinane głębokimi dolinami z wodospadami, stanowią bezpieczne miejsce dla lęgów ptaków morskich. Wraz z Quantocks, Exmoor jest ostatnim bezpiecznym miejscem dla czerwonego jelenia. Założono tam również małe stado rozrodce.

Dartmoor – Największy i najdziwszy kawałek krajobrazu w południowej Brytanii. Dwa płaskowyzę, wznoszące się do 2000 stóp/610 m i pokryte bagnistymi wrzosowiskami, są przedzielone rzeką Dart. Koniki ponies – potomkowie tych pochodzących jeszcze ze średniowiecza, ciągle jeszcze pasą się na niżej położonych wrzosowiskach. Znaleść tutaj można setki prehistorycznych miejsc – grobowce podzielone na komory, forty górskie, kamienne okręgi, średniowieczne krzyże i oznaczenia dawnych dróg.

New Forest – Najnowszy z parków ustanowiony w 2005 roku. New Forest był początkowo lasem królewskim Wilhelma Zdobywcy. Dzisiaj obejmuje obszary leśne, bagna i wrzosowiska, gdzie można spotkać osły, jelenie i bydło – czasami niebezpiecznie blisko dróg.

Norfolk and Suffolk Broads – Ustanowione jako park narodowy w 1989 roku The Broads były wykopaliskami torfu od IX wieku. Następnie zalane zostały wodą i stały się systemem rzeczny w XIV wieku. Ogromne wysiłki podjęte przez zarząd parku w latach 80 XX wieku częściowo powstrzymały degradację środowiska. Zastosowano substancje odżywcze i nawozy.

Rozdział II

RYNEK RECEPCJI TURYSTYCZNEJ

2.1 Rynek turystyczny Wielkiej Brytanii jako część regionu w międzynarodowym ruchu turystycznym

Tab.3 Przyjazdy turystyczne w regionach świata

	International Tourist Arrivals (million)						Market share (%)	Change (%)		Average annual growth (%)
	1990	1995	2000	2005	2006	2007*	2007*	06/05	07*/06	'00-'07*
World	436	536	683	803	847	903	100	5.5	6.6	4.1
Europe	262.6	311.3	393.5	440.3	462.2	484.4	53.6	5.0	4.8	3.0
Northern Europe	28.6	35.8	43.7	52.8	56.4	57.6	6.4	6.8	2.2	4.0
Western Europe	108.6	112.2	139.7	142.4	149.5	154.9	17.1	5.0	3.6	1.5
Central/Eastern Europe	31.5	60.6	69.4	87.8	91.5	95.6	10.6	4.2	4.5	4.7
Southern/Mediter. Eu.	93.9	102.7	140.8	157.3	164.8	176.2	19.5	4.7	7.0	3.3
Asia and the Pacific	55.8	81.8	109.3	154.6	167.0	184.3	20.4	8.0	10.4	7.8
North-East Asia	26.4	41.3	58.3	87.5	94.3	104.2	11.5	7.7	10.6	8.6
South-East Asia	21.1	28.2	35.6	48.5	53.1	59.6	6.6	9.4	12.2	7.6
Oceania	5.2	8.1	9.2	10.5	10.5	10.7	1.2	0.4	1.7	2.2
South Asia	3.2	4.2	6.1	8.1	9.1	9.8	1.1	11.8	8.2	7.1
Americas	92.8	109.0	128.2	133.4	135.8	142.5	15.8	1.9	4.9	1.5
North America	71.7	80.7	91.5	89.9	90.6	95.3	10.6	0.8	5.2	0.6
Caribbean	11.4	14.0	17.1	18.8	19.4	19.5	2.2	3.4	0.1	1.9
Central America	1.9	2.6	4.3	6.4	7.1	7.7	0.9	9.9	9.6	8.6
South America	7.7	11.7	15.3	18.2	18.7	19.9	2.2	2.8	6.4	3.9
Africa	15.2	20.1	27.9	37.3	41.4	44.4	4.9	11.0	7.4	6.9
North Africa	8.4	7.3	10.2	13.9	15.1	16.3	1.8	8.4	7.9	6.8
Subsaharan Africa	6.8	12.8	17.7	23.3	26.3	28.2	3.1	12.6	7.1	6.9
Middle East	9.6	13.7	24.4	37.8	40.9	47.6	5.3	8.2	16.4	10.0

Źródło: Raport UNWTO

Jak widać w tabeli powyżej przyjazdy do Europy stanowiły w 2007 roku ponad 50% przyjazdów na całym świecie. Region północnej Europy, do którego należy Wielka Brytania uzyskał 6,4 % w stosunku do rynku światowego.” W 2007 roku Zjednoczone Królestwo odwiedziło ponad 30 mln osób (6. miejsce na świecie)¹⁷”. Jak widać w tabeli powyżej cały region północnej Europy odwiedziło w roku 2007, 57,6 mln turystów. Okazuje się, że ponad połowa tych przyjazdów dotyczyła Wielkiej Brytanii.

¹⁷ Kruczek Z., *Europa. Geografia Turystyczna*, Proksenja, Kraków 2008, s.102

Tab. 4 Dochody z turystyki

International Tourism Receipts	Change			Share	US\$			Euro		
	local currencies,				Receipts			Receipts		
	constant prices (%)				(billion)			(billion)		
	05/04	06/05	07*/06		2006	2007*	2007	2006	2007*	2007
World	3.1	5.1	5.6	100	742	856	950	591	625	690
Europe	1.7	3.9	2.7	50.6	376.9	433.4	890	300.2	316.2	650
Northern Europe	8.4	7.7	3.9	8.1	60.3	69.7	1,210	48.0	50.8	880
Western Europe	-0.2	3.7	2.1	17.4	131.6	149.1	960	104.8	108.8	700
Central/Eastern Europe	0.1	8.2	8.6	5.6	38.2	48.3	510	30.4	35.3	370
Southern/Mediter. Eu.	1.4	1.6	1.1	19.4	146.9	166.4	940	117.0	121.4	690
Asia and the Pacific	4.2	11.1	11.4	22.1	156.5	188.9	1,020	124.7	137.9	750
North-East Asia	7.9	12.1	12.5	10.4	75.2	89.2	860	59.9	65.1	620
South-East Asia	0.0	16.0	13.0	6.3	43.6	54.0	910	34.7	39.4	660
Oceania	1.0	2.5	8.1	3.8	26.6	32.3	3,020	21.2	23.6	2,200
South Asia	4.1	10.7	5.4	1.6	11.2	13.4	1,370	8.9	9.8	1,000
Americas	4.3	1.8	6.4	20.0	154.1	171.1	1,200	122.7	124.9	880
North America	4.5	0.8	7.4	14.6	112.5	125.1	1,310	89.6	91.3	960
Caribbean	3.3	1.9	-0.4	2.6	21.7	22.6	1,160	17.3	16.5	850
Central America	9.3	10.3	8.9	0.7	5.5	6.3	810	4.4	4.6	590
South America	2.0	6.8	8.0	2.0	14.4	17.2	860	11.5	12.5	630
Africa	10.9	10.5	7.5	3.3	24.6	28.3	640	19.6	20.6	460
North Africa	15.3	19.1	8.7	1.2	8.7	10.3	640	6.9	7.5	460
Subsaharan Africa	8.8	6.5	6.9	2.1	15.9	18.0	640	12.7	13.1	470
Middle East	2.5	3.6	6.3	4.0	29.9	34.2	720	23.8	25.0	520

Źródło: Raport UNWTO

Tabela powyżej wskazuje, że Europa uzyskała w 2007 roku, dochody z turystyki na poziomie 433,4 mld USD co stanowiło ponad połowę dochodu światowego z tego tytułu , który wyniósł 856 mld USD. Region północnej Europy przyniósł niemal 70 mld USD, z czego 53% stanowiły dochody Wielkiej Brytanii (Z.Kruczek podaje, że było to dokładnie 36,7 mld USD).

Tab. 5 Przyjazdy oraz dochody uzyskane z turystyki

International Tourist Arrivals						International Tourism Receipts								
Rank	Series ¹	Million		Change (%)		Rank	US\$				Local currencies			
		2006	2007*	06/05	07*/06		Billion		Change (%)		change (%)			
							2006	2007*	06/05	07*/05	06/05	07*/06		
1	France	TF	78.9	81.9	3.9	3.8	1	United States	85.7	96.7	4.8	12.8	4.8	12.8
2	Spain	TF	58.2	59.2	4.1	1.7	2	Spain	51.1	57.8	6.6	13.1	5.6	3.6
3	United States	TF	51.0	56.0	3.6	9.8	3	France	46.3	54.2	5.3	17.0	4.3	7.2
4	China	TF	49.9	54.7	6.6	9.6	4	Italy	38.1	42.7	7.7	11.9	6.7	2.5
5	Italy	TF	41.1	43.7	12.4	6.3	5	China	33.9	41.9	15.9	23.5	15.9	23.5
6	United Kingdom	TF	30.7	30.7	9.3	0.1	6	United Kingdom	33.7	37.6	9.8	11.6	8.5	2.7
7	Germany	TCE	23.5	24.4	10.1	3.9	7	Germany	32.8	36.0	12.4	9.8	11.4	0.6
8	Ukraine	TF	18.9	23.1	7.4	22.1	8	Australia	17.8	22.2	5.8	24.7	7.3	12.2
9	Turkey	TF	18.9	22.2	-6.7	17.6	9	Austria	16.6	18.9	3.7	13.5	2.7	4.0
10	Mexico	TF	21.4	21.4	-2.6	0.3	10	Turkey	16.9	18.5	-7.2	9.7	-7.2	9.7

Źródło: Raport UNWTO

Tabele powyżej obrazują, że Wielka Brytania zarówno pod względem przyjazdów, jak i dochodu uzyskiwanego z turystyki plasuje się na szóstym miejscu na świecie. Potwierdza to fakt, iż jest to jeden z liderów światowej recepcji turystycznej.

2.2 Liczba przyjazdów

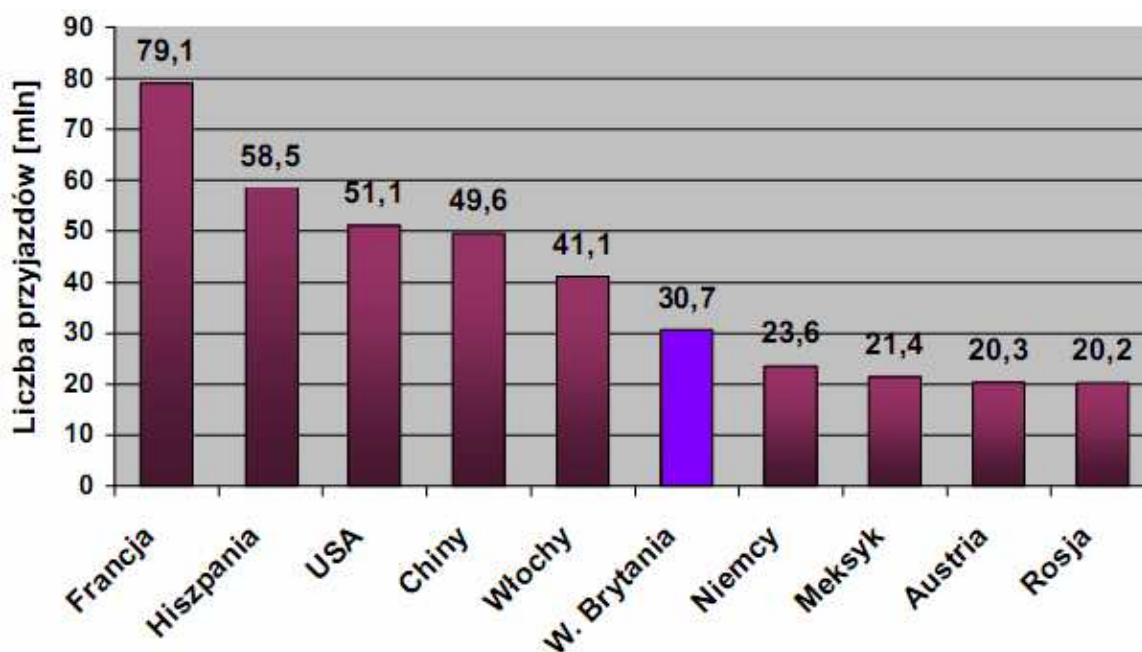
„Turystyka jest jedną z największych gałęzi przemysłu w Wielkiej Brytanii, co stanowi 2,7% wartości brutto Wielkiej Brytanii i wartości około 86,3 miliardów funtów (2007 r.)

Turystyka przyjazdowa do Wielkiej Brytanii w 2007 r.:

- Z 32,8 milionów turystów z zagranicy, którzy przybyli w 2007 r. wydali 16,0 mld funtów w Wielkiej Brytanii. Rok 2007 był rekordowym dla wielkości odwiedzin, ale wydatki spadły w gotówce po raz pierwszy od 2001 r.
- Ogółem odwiedzin w roku 2007 było 32,778 milionów, 0,2% wzrostu w porównaniu z 2006 r., spadek o 0,3% wydatków na 15,96 miliardów funtów
- W 2007 roku Wielka Brytania zajmowała w rankingu szóste miejsce w turystyce międzynarodowej¹⁸

¹⁸ WWW.visit.britain.

Wykres 2 Liderzy pod względem przyjazdów (2006 rok)

Źródło. Opracowano na podstawie danych UNWTO

Tab. 6 Kraje świata przyjmujące najwięcej turystów zagranicznych
(liczba przyjazdów w mln.)

		źródła danych	1995	2000	2005	2006	2007	zmiana % 07/06
	Świat ogółem		536,0	683,0	803,0	847,0	903,0	6,6
1	Francja	TF	60,0	77,2	75,9	78,9	81,9	3,8
2	Hiszpania	TF	34,9	47,9	55,9	58,2	59,2	1,7
3	USA	TF	43,5	51,2	49,2	51,0	56,0	9,8
4	Chiny	TF	20,0	31,2	46,8	49,9	54,7	9,6
5	Włochy	TF	31,1	41,2	36,5	41,1	43,7	6,3
6	W. Brytania	TF	21,7	23,2	28,0	30,7	30,7	0,1
7	Niemcy	TCE	14,8	19,0	21,3	23,5	24,4	3,9
8	Ukraina	TF	3,7	6,4	17,6	18,9	23,1	22,1
9	Turcja	TF	7,1	9,6	20,3	18,9	22,2	17,6
10	Meksyk	TF	20,2	20,6	21,9	21,4	21,4	0,3

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO): [UNWTO World Tourism Barometer Vol 6, No. 2, June 2008](#)

Powyższa tabela wskazuje nie tylko aktualną liczbę przyjezdnych do Wielkiej Brytanii ale także, jak zmieniała się ta liczba na przestrzeni lat. Największy przyrost odwiedzających Wielką Brytanię, nastąpił między rokiem 2000 a 2005. Od 2006 roku widoczne jest jednak zatrzymanie tego trendu i stagnacja.

Tab.7 Najczęściej przybywający oraz najwięcej wydający turyści.

Przyjazdy	Wydatki
USA	USA
Francja	Niemcy
Niemcy	Republika Irlandii
Republika Irlandii	Francja
Hiszpania	Hiszpania

Źródło : na podstawie danych ze strony WWW.visit.britain

Najczęściej przybywają do Wielkiej Brytanii obywatele stanów Zjednoczonych ich podróż wiąże się z dużymi kosztami. Na drugiej pozycji znajdują się mieszkańcy Francji, ze względu na łatwość w dotarciu na wyspy ich wydatki są niższe od turystów z bardziej odległych części świata. Jeśli chodzi o wydatki to oprócz krajów zawartych w tabeli powyżej najwięcej wydają Islandczycy 126 funtów dziennie, a najmniej Polacy i Jamajczycy – 19 funtów¹⁹

¹⁹ Por. Kruczek Z., *Europa. Geografia Turystyczna*, Proksenia, Kraków 2008, s.102

2.3 Główne miejsca zakwaterowania

„Wybór hoteli w Wielkiej Brytanii jest bardzo duży. Każdy ma szansę znaleźć coś dla siebie, stosownie do możliwości finansowych”²⁰

Tab. 8 Liczba hoteli i obiektów typu hotelowego

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Belgia	1998	2034	2010	1957	1922	1899	1955	2013
Bulgaria	648	679	755	849	1016	1230	1348	1526
Czechy	3960	4112	4335	4377	4311	4278	4314	4559
Dania	472	484	482	478	485	482	473	477
Niemcy	38551	38529	38129	37547	36839	36575	36201	35941
Estonia	350	353	193	230	267	317	341	346
Irlandia	5449	5222	5009	4821	4554	4407	4296	4087
Grecja	8342	8342	8329	8689	8899	9036	9111	9207
Hiszpania	16287	16369	16732	17102	17402	17607	18304	17827
Francja	19379	18773	18768	18617	18598	18689	18361	18135
Włochy	33361	33421	33411	33480	33518	33527	33768	34037(p)
Cypr	583	801	813	829	803	785	753	735
Łotwa	166	199	223	261	278	337	321	318
Litwa	227	231	247	270	317	331	338	348
Luksemburg	315	309	316	307	297	293	277	273
Węgry	1928	1994	2167	2261	1952	2061	2032	1999
Malta	246	210	194	194	194	173	173	160
Holandia	2835	2858	2933	2908	3129	3135	3099	3196
Austria	15517	15293	14914	14708	14435	14267	14051	14204
Polska	1449	1391	1478	1547	2139	2200	2301	2443
Portugalia	1786	1781	1898	1934	1954	2012	2028	.
Rumunia	2533	2681	2765	2989	3301	3608	4125	4163
Słowenia	448	381	393	381	350	344	358	396
Słowacja	582	764	816	838	873	885	922	1249
Finlandia	1011	989	971	992	961	938	923	909
Szwecja	1906	1979	1737	1765	1833	1857	1888	1893
Wielka Brytania	47410	44744	44657	44126	44625	32926	39107	40130(p)
Chorwacja	733	694	788	832	940	1015	762	800
Macedonia	145	142	150	.	.	.	.	.
Islandia	244	248	273	283	303	319	308	294
Liechtenstein	50	47	50	46	45	46	46	47
Norwegia	1166	1160	1124	1099	1079	1136	1119	1112
Szwajcaria	5754	5701	5643	.	.	5836	5693	5635

²⁰Praca zbiorowa *Wielka Brytania*, Wiedza i Życie, Warszawa 2006 s.538

Źródło: Eurostat

- brak danych

p dane prowizoryczne

Tab. 9 Liczba (w tys.) nierezydentów nocujących w hotelach i obiektach typu hotelowego

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wielka Brytania	17019	17019	14176	14397	15820	17009	18711	18671(p)

Źródło: Eurostat

Tab. 10 Liczba (w tys.) nierezydentów nocujących w pozostałych obiektach zakwaterowania zbiorowego

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wielka Brytania	1986	1986	1488	1482	1759	2030	2244	2366(p)

Źródło: Eurostat

Jak widać w powyższych tabelkach zdecydowana większość przyjezdnych wybiera na miejsce noclegowe hotel lub obiekt typu hotelowego. Warto jednak zwrócić uwagę, że popularność pozostałych obiektów zakwaterowania zbiorowego dosyć znacznie wzrosła między 2000 a 2007 rokiem. Hotele w 2007 roku również zanotowały wzrost popularności, ale był on dosyć niewielki.

2.4 Wpływ z turystyki

Tab. 11 Wpływy z turystyki międzynarodowej w Europie (w mln USD)

	Wpływy			Zmiany				
	W 2000	W 2006	W 2007	waluta	05/04 (%)	06/05 (%)	07/06 (%)	08/07* (%)
Europa	231,303	377,346	434,091					
Północna Europa	36,051	60,265	69,805					
Dania	3,694	5,562	6,220		-6,8	4,5	2,4	4,8
Finlandia	1,411	2,375	2,838		5,3	7,6	9,5	3,8
Islandia	0,229	0,443	0,633		-1,3	20,7	30,5	5,2
Irlandia	2,633	5,346	6,066		9,2	10,2	3,9	1,8
Norwegia	2,163	3,760	4,377		6,5	7,1	6,4	6,6
Szwecja	4,064	9,084	12,002		21,5	21,1	21,0	-6,6
Wielka Brytania	21,857	33,695	37,669	sa	9,5	8,5	2,8	1,0

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO)

Cały region Europy Północnej zanotował między rokiem 2000 a 2007 wzrost w pływów z turystyki. Ponad połowę tych dochodów, stanowiły wpływy Wielkiej Brytanii. Z roku na rok wpływy Wielkiej Brytanii rosły, ale w coraz wolniejszym tempie.

2.5 Rodzaje transportu wybierane przez turystów

Tab. 12 Podział podróży ze względu na środek transportu 2004 (%)

	Private vehicle	Air	Rail	Coach	Water-way
UK	37.3	50.8	5.0	5.2	1.7

Źródło: Eurostat

Turyści przyjeżdżający do wielkiej Brytanii najczęściej wybierają jako środek transportu samolot. Związane jest to z wyspiarskim położeniem kraju, co utrudnia w pewnym stopniu dostępność z odleglejszych części. Dość znaczny udział w środkach transportu posiadają także przyjazdy prywatnymi środkami transportu, na pewno przyczyniło się do tego wybudowanie kanału łączącego Francję z Wielką Brytanią

2.6 Cele przyjazdów

Tab. 13 Charakterystyka przyjazdów według celu podróży

Charakterystyka przyjazdów

Badana cecha	Zakres	Wartość w 2004 r.	Zmiana 2004/2003	Tendencja kilkuletnia
Cel podróży	interesy/służbowe	41%	↘	↘
	odw. u krewnych lub znajomych	27%	↗	↘↗
	turystyka	25%	↘	↕

Źródło raport Instytutu Turystyki

Dla wszystkich regionów Wielkiej Brytanii zmniejszyła się z roku 2003 na 2004 proporcja przyjazdów odwiedzających, w celu biznesowym, załatwienia interesów służbowych.

Najbardziej dramatyczny spadek odwiedzin ze względu na ten cel podróży zanotowała Irlandia Północna.

Dla kontrastu Irlandia Północna zanotowała dwukrotny wzrost odwiedzających w celach biznesowych.

Jeśli analizujemy przyjazdy, których celem były odwiedziny krewnych i przyjaciół to generalnie Wielka Brytania uzyskała nieznaczny wzrost takich odwiedzin między 2004 a 2003 rokiem.

Podsumowując wzrost nastąpił w przypadku odwiedzin krewnych i przyjaciół, natomiast liczba przyjazdów o charakterze biznesowych, spadła.

Rozdział III

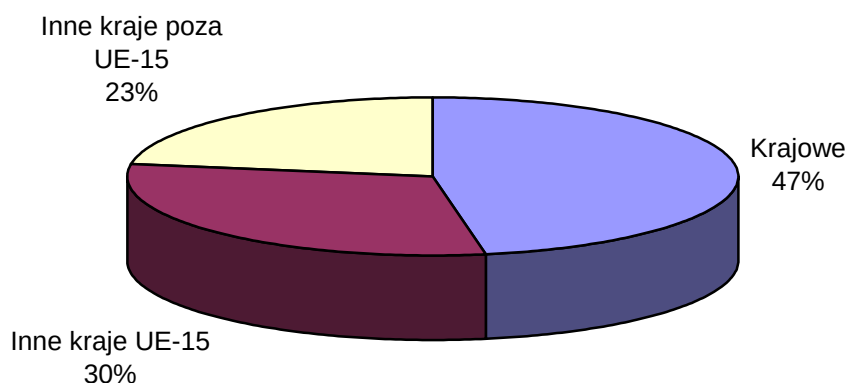
RYNEK EMISJI TURYSTYCZNEJ

Wielka Brytania to kraj wybitnie emisyjny. Podróże turystyczne mieszkańców wysp w ostatnich latach ciągle wzrastają. W 2007 roku rekordowa była liczba wyjazdów z Wielkiej Brytanii za granicę 70 mln. Najczęściej podróżni udawali się do Hiszpanii. Lokuje to Brytyjczyków (obok Niemców i Holendrów) w grupie najbardziej aktywnych nacji europejskich

Turystyka zagraniczna

3.1 Aktywność turystyczna mieszkańców Wielkiej Brytanii

Wykres 3. Ogólna struktura kierunkowa podróży turystycznych Brytyjczyków, obejmujących co najmniej 3 noce w 2001 r.

Źródło: Opracowanie IT, na podstawie: Statistics in focus, Theme 4-29/2003; Industry

Uwzględniając podział na podróże krajowe i zagraniczne można zauważyć, że na rynku brytyjskim utrzymuje się w tym zakresie zasadnicza równowaga: na podróże krajowe w 2001 roku przypadało 47% ogólnej liczby wyjazdów. Był to odsetek większy niż w Niemczech (32%), Holandii (38%), Austrii (35%) i Belgii (20%), ale zdecydowanie mniejszy niż we Francji, Włoszech i Hiszpanii. Oznacza to, że Brytyjczycy dokonując wyboru celów turystycznych w większym stopniu preferowali i doceniali atrakcyjność własnego kraju niż mieszkańcy innych typowych rynków Europy Północnej, odbiegali natomiast od poziomu charakterystycznego dla głównych rynków recepcyjnych Europy Południowej (w tym Francji). W odniesieniu do podróży zagranicznych zwraca uwagę

stosunkowo duży udział wyjazdów do krajów poza UE-15 (tylko Austriacy mieli wyższy). Ma to uzasadnienie w licznych kontaktach i silnych związkach z krajami tworzącymi kiedyś imperium (od N. Zelandii i Stanów Zjednoczonych po Cypr i Malte). Ogólną strukturę kierunkową wyjazdów przedstawia rycina.

3.2 Wykorzystanie środka transportu w turystyce zagranicznej

Tab. 14 Struktura wykorzystywanych środków transportu w wybranych krajach UE-15 przy podróżach 4+ w 2001 r.

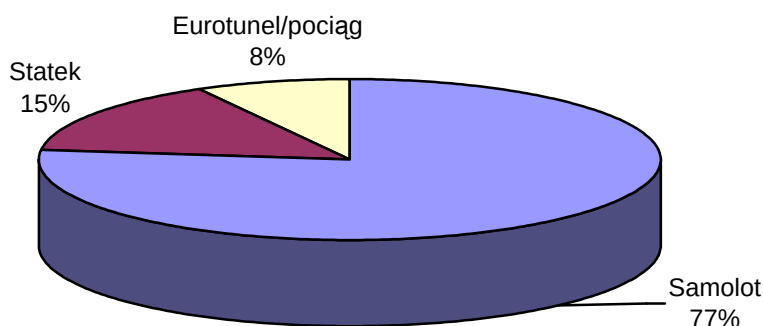
Środek transportu/kraj	Samochód/motocykl	Samolot	Pociąg	Autokar	Transport wodny	Inne	Razem
W. Brytania	40,4	44,5	5,9	6,6	1,9	0,7	100,0
Niemcy	51,9	29,8	6,9	10,7	0,0	0,7	100,0
Francja	72,1	11,4	12,7	2,7	0,9	0,2	100,0
Holandia	64,3	22,9	3,6	7,1	1,8	0,3	100,0
Belgia	57,9	28,9	5,5	7,0	0,6	0,1	100,0
Austria	54,9	28,5	5,2	9,6	0,5	1,3	100,0

Źródło: Opracowanie IT na podstawie: Statistics in focus, Theme 4-29/2003; Industry

„Wyrażnie odmienne niż mieszkańców kontynentalnej części UE-15 są preferencje Brytyjczyków w zakresie wyboru środków transportu. Dotyczy to przede wszystkim różnicy udziałów samolotu i prywatnego samochodu. Za główne przyczyny tego stanu rzeczy można uznać:

- położenie geograficzne odległe od większości głównych europejskich rynków recepcyjnych (w ramach UE-15),
- udział podróży poza obszar UE-15,
- wielkość, różnorodność i atrakcyjność oferty tzw. tanich przewoźników (*LCCs – low cost carriers*).”²¹

Wykres 4. Środek transportu

Źródło opracowanie IT, na podstawie: International Passenger Survey, National Statistics, Travel Trends 2003.

²¹ Dziedzic T., *Rynek turystyczny wielkiej Brytani*, Warszawa 2005

„Dominująca rola samolotu jako środka transportu występuje przy motywach wypoczynkowych, biznesowych i VFR. Tylko dla pozostałych podział ze względu na transport jest zrównoważony. Przy wyjazdach wypoczynkowych i VFR relatywnie większą popularnością niż podróże Eurotunelem cieszą się połączenia morskie. Przy podróżach biznesowych wielkości te są zbliżone. W latach 1999-2003 zaobserwować można zwiększający się udział transportu lotniczego we wszystkich segmentach wyjazdów uwzględniających motyw, z wyjątkiem biznesowych, których proporcje nie uległy większym zmianom²²”

3.3 Profile turystów

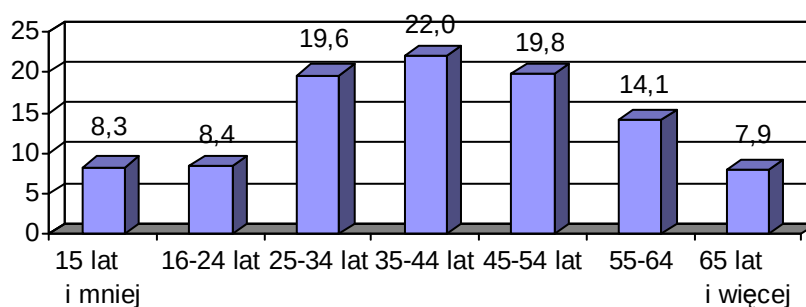
Płeć

W 2003 roku przy podróżach niebiznesowych (tj. wypoczynkowych, VFR i innych) proporcje kobiet i mężczyzn były takie same: po 50%. Przy wyjazdach biznesowych natomiast 81% podróżnych to mężczyźni. Można powiedzieć, że biznes za granicą to ich domena.

Struktura wieku

Struktura wieku Brytyjczyków wyjeżdżających za granicę w 2003 roku miała charakter rozkładu normalnego. Największy był udział segmentu w przedziale 35-44 lat – 22,0% oraz sąsiednich: 45-54 lat – 19,8% i 25-34 lat – 19,6%. Łącznie wyjeżdżający w przedziale 25-54 lat stanowili ponad 60% wszystkich podróżujących poza UK

Wykres 5. Procentowa struktura wieku Brytyjczyków wyjeżdżających za granicę w 2003 r.

Źródło: opracowanie IT, na podstawie: International Passenger Survey, National Statistics, Travel Trends 2003.

²² Tamże

3.4 Odwiedzane regiony w turystyce zagranicznej

Analizując aktywność turystyczną Brytyjczyków z uwzględnieniem kierunków wyjazdów dostrzec można uwarunkowania klimatyczne, a także efekt powiązań gospodarczych, politycznych i etnicznych. W 2003 roku ponad 73% wyjazdów przypadało na kraje UE, a ponad 9% na pozostałe kraje Europy. Poza Europą największy udział miała Ameryka Północna (Stany Zjednoczone i Kanada). Udziały pozostałych regionów świata wynosiły od 1 do 3%. W latach 1999-2003 największy wzrost procentowy dotyczył europejskich krajów poza UE (35%), wyjazdów do Afryki (33%) oraz do Australii i Nowej Zelandii (19%). Spadek liczby wyjazdów i udziału w ogólnym ruchu dotyczył w tym czasie tylko jednego regionu: Ameryki Północnej (- 12,5%).

Bardzo zróżnicowana jest intensywność wyjazdów do poszczególnych krajów w obszarze największej aktywności Brytyjczyków, tj. UE-15. W 2003 roku celem ponad połowy wyjazdów do UE-15 były Hiszpania i Francja. W 2002 roku Hiszpania zajmowała pierwsze miejsce. Inne główne kraje docelowe na kontynencie europejskim to: Włochy, Grecja, Niemcy i Holandia. Stosunkowo niewielkim zainteresowaniem Brytyjczyków cieszy się Skandynawia: do Finlandii, Szwecji i Danii łącznie w 2003 roku wyjechało 847 tys. turystów, dwukrotnie mniej niż do Portugalii. Wskazuje to wyraźnie na priorytety turystyki masowej związanej z oferowanymi warunkami naturalnymi.

W obszarze krajów UE-15 można zauważyć wysoką dynamikę wyjazdów do krajów Europy Południowej, tj. Hiszpanii, Grecji, Włoch i Portugalii, co wiąże się z atrakcyjną na rynku brytyjskim ofertą wypoczynkową 3 S (*sun, sea, sand*). Niemniej, dynamika wzrostu liczby wyjazdów do Austrii i Finlandii, choć w dalszym ciągu niezbyt imponująca w wartościach bezwzględnych, wskazuje na poszerzanie się rynku także poza tym głównym nurtem. Z polskiego punktu widzenia zasługuje to na szczególną uwagę.

Tab.15 Wyjazdy zagraniczne Brytyjczyków do krajów UE-15

Kraj	Liczba podróży		Udział procentowy		Zmiany 03/99 w %
	1999	2003	1999	2003	
Hiszpania	10 373	13 763	26,3	30,5	32,7
Francja	11 946	11 957	30,2	26,5	0,1
Irlandia	4 233	3 913	10,7	8,7	-7,6
Włochy	2 114	2 905	5,4	6,4	37,4
Grecja	2 444	2 857	6,2	6,3	16,9
Holandia	1 943	2 145	4,9	4,8	10,4
Niemcy	2 101	2 140	5,3	4,7	1,9
Portugalia	1 453	1 891	3,7	4,2	30,1

Belgia	1 602	1 964	4,1	4,4	22,6
Austria	471	619	1,2	1,4	31,4
Szwecja	328	381	0,8	0,8	16,2
Dania	279	292	0,7	0,6	4,7
Finlandia	125	174	0,3	0,4	39,2
Luksemburg	93	88	0,2	0,2	-5,4
UE-15	39 500	45 090	100,0	100,0	14,2

Źródło: opracowanie IT, na podstawie: International Passenger Survey, National Statistics, Travel Trends 2003

Wśród krajów europejskich leżących poza UE-15 największą rolę odgrywały do 2003 roku Cypr, Turcja, Szwajcaria i Malta. Kraje Europy Środkowo-Wschodniej traktowane były w statystykach brytyjskich jako jeden agregat. Szczegółowe dane zawiera tabela poniżej.²³

Tab.16 Wyjazdy zagraniczne Brytyjczyków do europejskich krajów spoza UE-15

Kraj	Liczba podróży		Udział procentowy		Zmiany 03/99 w %
	1999	2003	1999	2003	
Cypr	958	1 281	23,3	23,0	33,7
Europa Śr.-Wsch.	692	1 121	16,8	20,1	62,0
Turcja	851	1 075	20,7	19,3	26,3
Szwajcaria	690	809	16,7	14,5	17,2
Malta	386	490	9,4	8,8	26,9
Norwegia	233	270	5,7	4,8	15,9
Kraje b. ZSRR	136	219	3,3	3,9	61,0
Kraje b. Jugosławii	96	209	2,3	3,7	117,7
Islandia	32	54	0,8	1,0	68,8
Gibraltar	46	49	1,1	0,9	6,5
Razem	4 120	5 577	100,0	100,0	35,4

Źródło: Źródło: opracowanie IT, na podstawie: International Passenger Survey, National Statistics, Travel Trends 2003

²³ Tamże

3.5 Miejsca zakwaterowania

Tab.17 Rodzaje zakwaterowania które wybierają Brytyjczycy, na przykładzie przyjazdów do Polski

Rodzaj zakwaterowania	Udział w %		
	2003	2004	2005
Hotele, motele itp.	63	62	51
Pensjonaty	4	5	7
Domy letniskowe, apartamenty	0	0	3
Kempingi	1	0	1
Kwatery prywatne	1	1	6
Mieszkanie rodziny, znajomych	31	32	31
Inne	0	0	0

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Jak wynika z powyższej tabeli turyści brytyjscy najczęściej wybierają jako miejsce zakwaterowania hotele, hostele, pensjonaty itp. Możemy zaobserwować także procentowy wzrost kwatery prywatnych, oraz domów letniskowych.

3.6 wydatki na turystykę

Tab. 18 Wydatki na wyjazdy zagraniczne (w mld USD) według krajów pochodzenia turystów

Ranga	Kraj	Wydatki (w mld USD)					Zmiany (%)			
		1995	2000	2005	2006	2007	waluta	06/05	07/06	08/07*
1	Niemcy	60,2	53,0	74,4	73,9	82,9		-1,5	2,7	3,2
2	USA	44,9	64,7	69,0	72,1	76,2	sa	4,5	5,6	10,0
3	W. Brytania	24,9	38,4	59,6	63,1	72,3		4,6	5,4	9,9
4	Francja	16,3	17,8	30,5	31,2	36,7		1,2	7,8	-0,4
5	Chiny	3,7	13,1	21,8	24,3	29,8	\$	11,8	22,5	b.d.
6	Włochy	14,8	15,7	22,4	23,1	27,3		2,2	8,4	5,3
7	Japonia	36,8	31,9	27,3	26,9	26,5		3,8	-0,2	-4,9
8	Kanada	10,3	12,4	18,2	20,5	24,8		5,7	14,4	19,0
9	Rosja	11,6	8,8	17,4	18,2	22,3	\$	4,6	22,1	20,0
10	Korea Płd	6,3	7,1	15,4	18,9	20,9	\$	22,4	10,8	-1,9
11	Hiszpania	4,5	6,0	15,1	16,7	19,7		9,4	8,3	4,1
12	Holandia	11,7	12,2	16,2	17,0	19,1		4,3	2,6	20,3
13	Belgia	8,1	9,4	15,0	15,4	16,9		2,1	0,5	4,0
14	Hong Kong (Chiny)	10,5	12,5	13,3	14,0	15,1		5,4	7,9	15,6
15	Norwegia	4,2	4,6	10,5	12,2	14,7		15,7	10,5	9,5

źródło: Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO): UNWTO World Tourism Barometer Vol 6, No. 2, June 2008

Powyższa tabela wskazuje, że w latach 1995 – 2007, z roku na rok zwiększały się wydatki Brytyjczyków na turystykę. Według powyższych danych w latach tych nastąpił niemalże trzykrotny wzrost tych wydatków (z poziomu 24,9 mld USD w 1995 roku do poziomu 72,3 mld w 2007 roku).

Dokładniejsze dane przedstawione przez UNWTO podają, że w 2004 roku wydatki Brytyjczyków na turystykę zagraniczną wyjazdową wynosiły 55 930 mln USD²⁴. Przy średniorocznym kursie 1,82 USD za 1 GBP²⁵ stanowiło to około 30,7 mld GBP. Oznacza to szacunkowy wzrost o 7,7% w stosunku do 2003 roku. Dane *National Statistics* agregowane w walucie lokalnej GBP mówią o 28,5 mld w 2003 roku: o 5,9% więcej niż rok wcześniej. W ciągu ostatnich 19 lat (1985-2003) wydatki na podróże zagraniczne wzrosły prawie siedmiokrotnie licząc w cenach bieżących lub prawie czterokrotnie licząc w cenach stałych z 1995 roku. Jest to dynamika przekraczająca dynamikę liczby podróży. Oznacza to, że w cenach stałych w 1985 roku na jedną podróż wydawano 360 GBP, w 2003 roku zaś wielkość ta wyniosła 467 GBP, tj. ponad 100 funtów więcej. W latach 1995-2003 roczna dynamika wzrostu wydatków cztery razy. Najwięcej w 2003 roku wydawano na jedną podróż przy motywach biznesowych – 512 GBP; podróże wypoczynkowe i pozostałe motywy generowały przeciętne wydatki na podobnym poziomie, odpowiednio 480 GBP i 476 GBP; najmniej wydawano w segmencie VFR – 341 GBP. Oceniając stosunkowo niewielką różnicę w poziomie wydatków przy wyjazdach wypoczynkowych i biznesowych należy pamiętać, że te drugie były średnio prawie dwa razy krótsze (10,2 nocy do 5,4 nocy). Można zatem przyjąć, że dzienne wydatki przy podróżach biznesowych były dwukrotnie wyższe (ok. 95 GBP) niż przy podróżach wypoczynkowych (47 GBP).

²⁴ Na podstawie: WTO World Tourism Barometer, Vol. 3, nr 2, June 2005, s. 15.

²⁵ Na podstawie: CIA, op. cit. s. 11.

Tab.19 Przeciętne wielkości wydatków Brytyjczyków w 2003 r. na jedną podróż zagraniczną przy uwzględnieniu różnych motywów i różnych środków transportu (w GBP)

Motyw podróży/środek transportu	Samolot	Statek	Eurotunel/ pociąg	Przeciętnie przy danym motywie
Wypoczynek	512	371	328	480
w tym tury zorganizowane	506	471	342	494
Biznes	548	377	370	512
VFR	376	196	172	341
Pozostałe	864	275	301	476
Przeciętnie przy danym środku transportu	506	337	314	465

Źródło: opracowanie IT, na podstawie: International Passenger Survey, National Statistics, Travel Trends 2003.

Wprawdzie podróże z wykorzystaniem samolotu są bardziej kosztowne niż statkiem bądź przez Eurotunel przy każdym z wyróżnionych motywów, lecz większe zróżnicowanie występuje między typami motywów w ramach tego samego rodzaju transportu. Dane o przeciętnej wielkości wydatków w 2003 roku na jedną podróż przy uwzględnieniu różnych motywów i różnych środków transportu przedstawia tabela powyżej

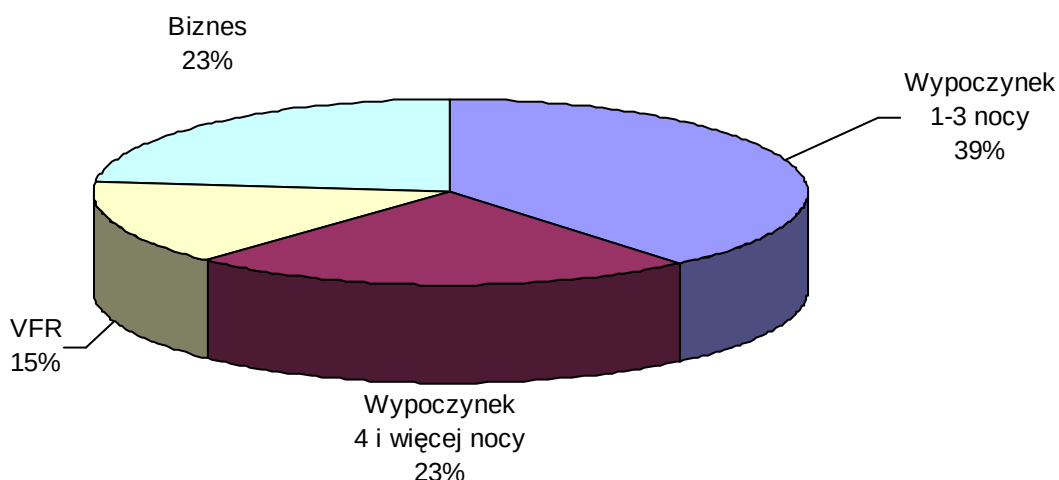
3.7 Charakterystyka turystyki krajowej Brytyjczyków

Według kryterium liczby wyjazdów turystycznych ogółem, największą aktywność społeczeństwo brytyjskie wykazało w 2000 roku. Przedtem i potem liczba wyjazdów była mniejsza. Ogółem liczba wyjazdów w skali całego kraju była w 2003 roku większa o około 3 mln (2,1%) niż w 1995 roku. Wzrost ten dotyczy jednak tylko Anglii; w Szkocji liczba wyjazdów spadła prawie o 6%, a w Walii o ponad 9%.

W tym okresie liczba wyjazdów wypoczynkowych spadła o 2,7%, przy tym o ile nieznacznie wzrosła w Anglii, o tyle w Szkocji spadła o ponad 9%, w Walii zaś o ponad 4%. Znacząco wzrosła natomiast liczba wyjazdów biznesowych (o ok. 12%), a także wyjazdów typu VFR²⁶: o 15,5%.

²⁶ Skrótem VFR w niniejszym raporcie oznaczono wyjazdy w odwiedziny do krewnych i znajomych (*visits friends and relatives*).

Wykres 6. Struktura procentowa krajowych wyjazdów turystycznych Brytyjczyków według typów wyjazdów w 2003 r.

Źródło; opracowanie IT, na podstawie: STAR UK.

Brytyjczycy podróżując po swym kraju najczęściej udają się na wypoczynek z trzema noclegami. W równym stopniu kształtują się wyjazdy z czterema noclegami (więcej) oraz wyjazdy w celach biznesowych.

Wykres 7. Struktura procentowa wydatków przy krajowych wyjazdach turystycznych Brytyjczyków według typów wyjazdów w 2003 r.

Źródło: opracowanie IT, na podstawie: STAR UK.

W 1995 roku wydatki na podróże krótkie stanowiły 41%; w 2003 udział ten wzrósł do 50%. Oznacza to, że dynamika wzrostu wydatków na podróże długie była istotnie mniejsza niż na krótkie. To kolejna przesłanka wskazująca, że poważnym konkurentem dla

wyjazdów wypoczynkowych w kraju (w segmencie 4+) stały się taniejące (w wyniku oferty LCCs) wyjazdy zagraniczne.

Odpowiednio do typu wyjazdu zróżnicowana była przeciętna wielkość wydatków na jeden wyjazd. Przy krótkich podróżach wypoczynkowych wynosiła ona 141,5 GBP, przy długich – 240 GBP, przy podróżach biznesowych – 276 GBP, a dla VFR – 100,5 GBP.

Tab. 20 Odwiedzane regiony w turystyce krajowej

Trips taken in: Jan – Dec 2008	Trips (Millions)			Bednights (Millions)			Expenditure (£ Millions) ★		
	2007	2008	% Change	2007	2008	% Change	2007	2008	% Change
Destination:									
UK Total	123.458	117.715	-4.65%	394.413	378.388	-4.06%	£21,238	£21,107	-0.62%
England Total	100.173	95.533	-4.63%	307.798	295.379	-4.03%	£16,531	£16,433	-0.59%
East	10.573	9.223	-12.77%	32.776	29.117	-11.16%	£1,474	£1,362	-7.60%
East Midlands	7.368	7.276	-1.25%	20.167	22.289	+10.52%	£1,055	£1,060	+0.47%
London	10.144	11.315	+11.54%	23.355	27.431	+17.45%	£2,204	£2,356	+6.90%
North East	3.642	4.022	+10.43%	12.345	12.222	-1.00%	£651	£697	+7.07%
North West	13.035	12.972	-0.48%	37.613	36.559	-2.80%	£2,282	£2,338	+2.45%
South East	17.861	16.295	-8.77%	49.950	47.522	-4.86%	£2,353	£2,350	-0.13%
South West	20.464	18.931	-7.49%	79.332	71.735	-9.58%	£3,802	£3,639	-4.29%
West Midlands	8.396	7.764	-7.53%	20.118	20.737	+3.08%	£1,184	£1,149	-2.96%
Yorks & Humb	10.346	9.547	-7.72%	30.117	26.530	-11.91%	£1,427	£1,397	-2.10%

Źródło; United Kingdom Tourism Survei

Tab.21 Cele przyjazdów w turystyce krajowej

	Overall		England		Scotland		Wales		Northern Ireland	
	2005*	2006	2005*	2006	2005*	2006	2005*	2006	2005*	2006
Holiday, pleasure and leisure	44%	40%	44%	40%	40%	39%	47%	45%	42%	28%
Holiday, visiting friends and relatives	19%	21%	19%	21%	21%	20%	20%	17%	31%	25%
Other visits to friends and relatives	19%	20%	19%	20%	13%	13%	17%	17%	11%	12%
Business Travel	15%	16%	15%	15%	23%	24%	11%	18%	16%	32%
Other	3%	3%	3%	3%	4%	4%	5%	2%	1%	3%

Źródło: raport Statistics UK

Rozdział IV

ZNACZENIE RYNKU TURYSTYCZNEGO WIELKIEJ BRYTANII DLA POLSKI

„Jak podaje GUS, z obiektów zakwaterowania zbiorowego w ciągu dwóch pierwszych kwartałów 2007 roku skorzystało 1965 tys. cudzoziemców. W pierwszym półroczu b.r. zagranicznych gości w bazie rejestrowanej przez GUS było 1871 tys., o 5% mniej. Liczba udzielonych noclegów również zmalała (o 4%). Zgodnie z oczekiwaniami największe spadki zanotowano w liczbie gości zza wschodniej granicy. Instytut Turystyki szacuje, że w pierwszym półroczu 2008 roku było 29 mln przyjazdów cudzoziemców, 9% mniej niż w tym samym okresie 2007 roku. Liczbę przyjazdów turystów w tym czasie szacujemy na około 6,3 mln (o 10% mniej)”²⁷”

4.1 Liczba Przyjazdów do Polski

Tab. 22 Liczba przyjazdów w pierwszym półroczu 2008 r. według głównych grup krajów (w tys.)

Kraj/grupa krajów	Przyjazdy ogółem	Zmiana %	w tym turyści	Zmiana %
Ogółem świat	29075	-9%	6280	-10%
27 krajów Unii Europejskiej	25410	-2%	4385	-2%
15 UE	19270	-1%	3420	-5%
w tym:				
Niemcy	17970	-2%	2340	-5%
Wielka Brytania	280	17%	240	11%
Holandia	195	2%	170	-1%
Austria	170	8%	130	-8%
Włochy	140	-9%	130	-6%
Francja	110	-4%	90	-13%
Szwecja	105	3%	80	-11%
Pozostałe kraje EU15	300	-1%	240	-12%

Źródło: Instytut Turystyki

²⁷ Charakterystyka przyjazdów do Polski w pierwszej połowie 2008 r. Raport Instytutu Turystyki

4.2 Czas pobytu

Tab.23 Czas pobytu

Długość pobytu	Udział w %		
	2003	2004	2005
1-3 noclegi	36	29	29
4-7 noclegów	43	52	47
8 noclegów i więcej	21	19	24
Średnia liczba noclegów	5,1	5,4	5,6

Źródło: badania Instytutu Turystyki

W latach 2005 nastąpił nieznaczny spadek długości pobytu w naszym kraju przez turystów przybywających z UK. . Dane z lat 2001-2004 nie świadczą o istotnych zmianach w strukturze długości pobytu, a odchylenie w 2002 roku może się wiązać z najniższym poziomem przyjazdów brytyjskich w dziesięcioleciu 1995-2004, a przez to zmianą struktury przyjeżdżających.²⁸

4.3 Sposób organizacji pobytu

Tab.24 Sposób organizacji przyjazdu

Sposób organizacji	Udział w %		
	2003	2004	2005
Przez biuro podróży (pakiet)	0	7	4
Część usług przez biuro podróży	1	0	2
Tylko rezerwacja	15	10	22
Samodzielnie	84	83	72

Źródło: badania Instytutu Turystyki

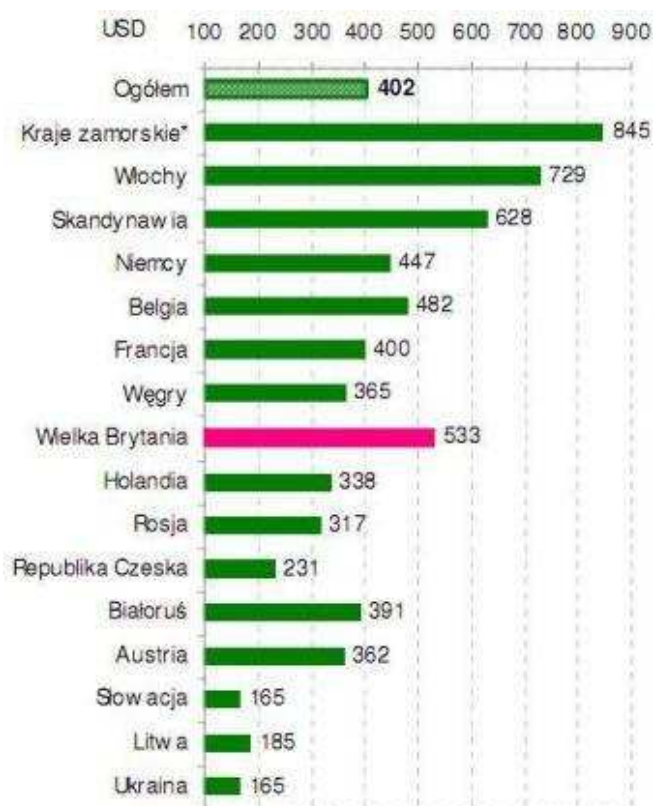
Zmiany w sposobie organizowania podróży przez Brytyjczyków w ostatnich latach nie są jednoznaczne w zakresie korzystania z pośrednictwa przy nabywaniu usług turystycznych w Polsce. Utrzymuje się natomiast stały bardzo wysoki odsetek tych, którzy podróże organizują samodzielnie.²⁹

²⁸ Por. Raport Instytutu Turystyki Dziedzic T.

²⁹ Tamże.

4.4 Wydatki

Wykres 8. Przeciętne wydatki turystów na osobę w I półroczu 2008 roku w USD (według krajów)

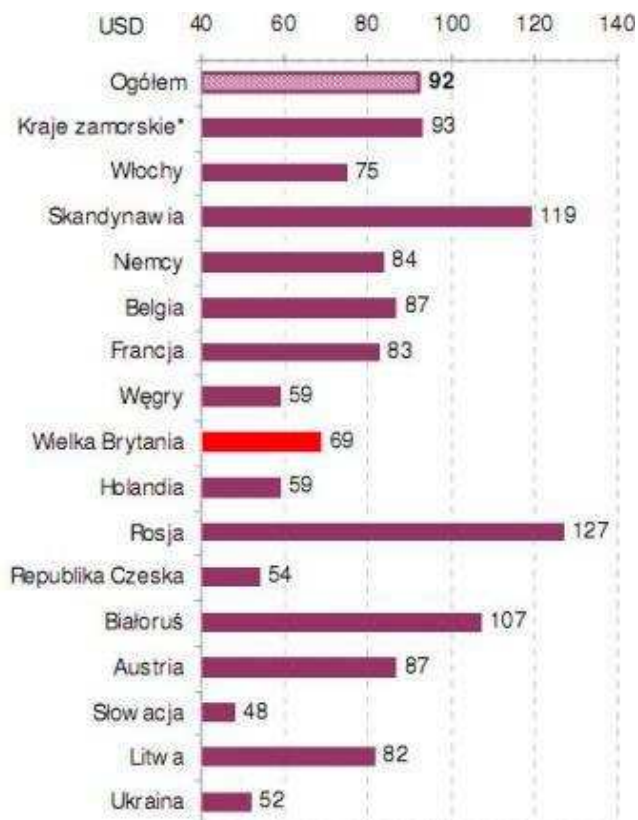

Źródło : badania instytut turystyki w 2008 roku

Od szeregu lat Brytyjczycy należą do grupy wydającej podczas pobytu w Polsce kwoty ponadprzeciętne. W 2008 roku średnie wydatki Brytyjczyków (na podstawie badań Instytutu Turystyki) wyniosły 533 USD i były o 131 USD wyższe niż przeciętne wydatki turystów ogółem. Przyglądając się wydatkom na 1 dzień pobytu (wykres poniżej) jak pokazują najnowsze badania wydatki Brytyjczyków były niższe od ogółu o 23 USD.

Wzrost, czy spadek wolumenu wynika nie tylko z większej liczby turystów czy ich większej skłonności do wydatków, ale także ze zmian kursów walutowych i znacznego spadku kursu waluty przeliczeniowej, czyli USD.

Wykres 9. Przeciętne wydatki turystów na 1 dzień pobytu w I półroczu 2008 roku (w USD) – według krajów

Źródło: badania instytutu turystyki w 2008 roku

4.5 Cel pobytu

Tab. 25 Główne motywy przyjazdu

Główny motyw	Udział w %		
	2003	2004	2005
Wakacje, wypoczynek, zwiedzanie	23	23	31
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	30	27	30
Interesy	47	43	35
Cel zdrowotny	– ¹	4	2
Prywatny przyjazd szkoleniowy	– ¹	1	1
Podjęcie dorywczej pracy	0	0	0
Zakupy	0	0	0
Motywy religijne	0	0	0
Odwiedziny miejsca pochodzenia	0	0	1
Tranzyt	0	1	0
Inne	0	1	0

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

–¹ Kategoria nie występująca w badaniach w 2003 roku.

Jak widać z tabeli powyżej, takie cele jak zakupy, tranzyt, motywy religijne czy odwiedzanie kraju pochodzenia nie odgrywają roli w żadnym roku badanego okresu. Na dość stabilnym poziomie utrzymują się na przestrzeni lat cele biznesowe, odwiedziny krewnych oraz wakacje i wypoczynek.

4.6 Miejsca najczęściej odwiedzane

Tab. 26 Odwiedzane województwa

Województwo	Udział w %		
	2003	2004	2005
Dolnośląskie	5	5	6
Kujawsko-pomorskie	1	1	1
Lubelskie	3	3	1
Lubuskie	1	1	3
Łódzkie	7	6	5
Małopolskie	12	16	20
Mazowieckie	58	37	31
Opolskie	0	2	1
Podkarpackie	0	1	0
Podlaskie	1	4	3
Pomorskie	4	4	5
Śląskie	4	9	13
Świętokrzyskie	0	1	0
Warmińsko-mazurskie	1	1	0
Wielkopolskie	7	6	7
Zachodniopomorskie	1	2	2

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Tab. 27. Odwiedzane najważniejsze atrakcje (w 2005 roku)

Typ atrakcji	Udział w %
Największe miasta	37
Miasta średniej wielkości	19
Miejsca historii i kultury	39
Kurorty	1
Centra aktywnego wypoczynku	2
Atrakcje przyrody	3

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Jeśli chodzi o typy obszarów najczęściej odwiedzanych przez Brytyjczyków, można stwierdzić, że dominuje turystyka miejska i pobyty w miastach. Na ten typ wskazywało w latach 2003-2005 80-90% badanych. Na pozostałe przypadało po kilka procent odpowiedzi. Oznacza to, że atrakcyjność turystyczna Polski na rynku brytyjskim ogranicza się praktycznie do miast, z pominięciem takich walorów, jak góry, jeziora i lasy, których Brytyjczycy, przede wszystkim Anglicy, są pozbawieni lub nie mają ich w dużym wyborze. Minimalnym zainteresowaniem (znacznie mniejszym niż wśród ogółu turystów) cieszą się też objazdy po kraju. Brytyjczycy znacznie częściej niż w ogół turystów wskazywali na odwiedzanie województw mazowieckiego i małopolskiego, istotnie rzadziej zaś na województwa Polski wschodniej i północnej. Z miast częściej odwiedzano Warszawę (znacznie częściej) i Kraków.³⁰

4.7 Rodzaj zakwaterowania

Tab.28 Główne miejsca noclegów podczas pobytu w Polsce wskazywane przez Brytyjczyków i przez ogół turystów w latach 2001-2004

Główne miejsca noclegów	2001		2002		2003		2004	
	Ogół turystów	Turyści z UK	Ogół turystów	Turyści z UK	Ogół turystów	Turyści z UK	Ogół turystów	Turyści z UK
Hotele, motele	46,6	68,5	40,5	65,9	50,4	62,8	41,9	61,6
Pensjonaty	10,0	7,1	11,6	4,2	8,9	3,6	10,2	4,8
Domy letnie, apartamenty	0,8	0,0	1,1	0,0	0,7	0,0	0,3	0,0
Kempingi	0,6	0,4	1,9	0,5	0,3	0,7	0,7	0,0
Kwatery prywatne	7,4	4,6	7,3	2,3	6,4	1,5	7,6	0,7
Rodzina lub znajomi	20,6	17,4	22,7	25,8	26,2	30,9	25,6	32,3
Inne	11,9	0,0	13,6	0,0	6,4	0,0	12,2	0,0
Brak danych	2,2	2,1	1,4	1,4	0,6	0,4	1,6	0,6
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie, na podstawie badań IT.

W 2004 roku około dwóch trzecich badanych turystów z UK korzystało z bazy typu hotelowego (hotele, motele, pensjonaty). Pozostali nocowali u rodziny lub znajomych. Odsetek wykorzystujących inne ONZZ był znikomy. W tym zakresie wyniki badań Instytutu Turystyki są zbieżne z danymi GUS dotyczącymi korzystania z bazy noclegowej. Odsetek korzystających z hoteli i moteli wśród Brytyjczyków był w ostatnich latach

³⁰ Tamże

wyższy niż wśród ogółu turystów. Niższy był natomiast udział tych, którzy korzystali z pensjonatów

4.8 Środek transportu

Tab. 29 Używany środek transportu

Środek transportu według przekroczenia granic	Udział w %		
	2003	2004	2005
Pojazd kołowy	20	13	10
Samolot	62	69	79
Prom, statek, jacht itp.	5	8	4
Pociąg	13	10	7

Źródło: GUS.

Samolot w latach 2003-2005 był najbardziej popularnym środkiem transportu wśród odwiedzających Polskę Brytyjczyków. Inne środki transportu niż samolot lub samochód nie mają praktycznie znaczenia

4.9 Uwagi krytyczne

Tab. 30 Obszary uwag krytycznych dotyczące pobytu w Polsce w latach 2001-2004

Obszary uwag krytycznych	2001		2002		2003		2004	
	Ogół turystów	Turyści z UK	Ogół turystów	Turyści z UK	Ogół turystów	Turyści z UK	Ogół turystów	Turyści z UK
Warunki dojazdu	17,7	16,2	15,5	13,3	14,6	19,4	14,9	33,0
Stan sanitarny	17,4	18,7	18,8	19,3	18,4	28,6	14,5	22,8
Brak informacji	11,0	22,8	8,9	31,9	7,7	25,9	8,0	19,8
Koszty	14,3	14,9	16,0	11,8	14,6	27,0	21,2	18,3
Stan bezpieczeństwa	13,3	18,3	12,5	14,7	12,2	14,0	14,6	13,8
Brak atrakcji turystycznych	2,1	2,5	2,5	2,1	1,1	0,4	0,9	2,6
Niski standard usług	14,1	20,7	12,6	22,4	10,1	18,8	6,1	6,3
Organizacja podróży lub pobytu	4,3	0,8	4,2	1,5	3,2	0,0	6,4	1,0
Inne	1,4	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0
Niczego nie krytykowano	22,0	12,4	24,7	8,4	29,4	1,5	28,6	6,6

Źródło: na podstawie badań IT.

W 2004 roku warunki dojazdu były najczęściej krytykowanym elementem podróży. Należy dodać, że odsetek wskazań na ten mankament wzrastał w latach 2001-2004. Inne

najczęściej wskazywane obszary krytyki to: stan sanitarny, brak informacji, koszty i stan bezpieczeństwa.” Ogólnie można powiedzieć, że ocena przez Brytyjczyków wizyty w Polsce jest znacznie bardziej krytyczna niż ogółu turystów, co wynika głównie z oczekiwanych przez nich standardów, nie zaś z odmiennych segmentów podaży charakteryzujących się niższymi standardami świadczonych usług. Obszary wymagające poprawy są dość wyraźnie zarysowane i dotyczą zarówno działań pozostających w gestii państwa (dojazd, stan bezpieczeństwa), jak i świadczeniodawców usług turystycznych (stan sanitarny, informacja)”³¹

³¹ Dziedzic T. *Rynek turystyczny Wielkiej Brytanii*, W-wa 2005

Zakończenie

Przedmiotem niniejszej pracy było ukazanie rynku turystycznego Wielkiej Brytanii. Kraju fascynującego – niegdyś największego imperium na świecie – niewątpliwie wartego zwiedzenia. „Anglia kilkaset lat temu miała ponad 25 % globu pod swoją kontrolą. To właśnie tu znajdują się najbogatsze zabytki, trofea zwiezione z całego podległego Brytyjczykom wówczas świata.

Oprócz architektury, sztuki i innych kulturalnych bogactw, Wielka Brytania emanuje pięknem krajobrazu – Szkocja – legendarne waleczne góry, Walia – skaliste wybrzeża, malowniczo położone wioski, Anglia – wszechobecny zielony dywan niczym specjalnie rozłożony czekając na turystów”.

Kraj ten wart jest przeanalizowania, chociażby ze względu na bardzo liczną obecność Polaków. Wyspy stały się drugim domem dla wielu naszych rodaków, a ich dokładna liczba jest trudna do oszacowania. W przeważającej większości udajemy się tam w celach zarobkowych, choć tendencja ta zależna jest od kursu waluty brytyjskiej jednak ciągle utrzymuje się na stałym poziomie. Polaków w Wielkiej Brytanii można spotkać praktycznie wszędzie, jednak nie udało mi się dotrzeć do informacji dotyczących zatrudnienia naszych rodaków w branży turystycznej.

Z pewnością temat nie został wyczerpany, jednak starałem się na tyle, na ile pozwoliły mi rozmiary pracy kompetentnie omówić wyznaczone problemy związane z funkcjonowaniem i znaczeniem rynku turystycznego Wielkiej Brytanii. Mam nadzieję, że udało mi się osiągnąć zamierzony cel! Gromadzenie bibliografii, przeczytane przewodniki, czasopisma i raporty sprawiły, że niejako na nowo „odkryłem” i świeżym okiem spojrzałem na Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

Bibliografia

- Bamber J., *Wielka Brytania*, KEYGuide, Warszawa 2007
- Pachtem A., *Let's Go Europa*, Pascal Bielsko-Biała 1993
- Kruczek Z., *Europa. Geografia Turystyczna*, Proksenia, Kraków 2008
- Praca zbiorowa *Wielka Brytania*, Wiedza i Życie, Warszawa 2006
- Murphy P. *Zielony przewodnik- Wielka Brytania*, Michalin, Kraków 2007
- Kaplan K., *Londyn po Polsku*, Świat Książki, Warszawa
- Broniarek A., *Londyn – przewodnik turystyczny*, Krajowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1987
- Dziedzic T., *Rynek turystyczny wielkiej Brytani*, Warszawa 2005
- Charakterystyka przyjazdów do Polski w pierwszej połowie 2008 r. Raport Instytutu Turystyki
- WWW.przewodnik.onet.pl
- WWW.wikipedia.pl
- WWW.visit.britan.uk

Spis tabel, wykresów i rycin

Spis tabel:

- Tab.1 Wybrane wskaźniki społeczno gospodarcze wielkiej Brytanii
- Tab. 2. Liczba ludności Zjednoczonego Królestwa w podziale terytorialnym w połowie 2003 r.
- Tab.3 Przyjazdy turystyczne w regionach świata
- Tab. 4 Dochody z turystyki
- Tab. 5 Przyjazdy oraz dochody uzyskane z turystyki
- Tab. 6 Kraje świata przyjmujące najwięcej turystów zagranicznych (liczba przyjazdów w mln.)
- Tab.7 Najczęściej przybywający oraz najwięcej wydający turyści.
- Tab. 8 Liczba hoteli i obiektów typu hotelowego

- Tab. 9 Liczba (w tys.) nierezydentów nocujących w hotelach i obiektach typu hotelowego
- Tab. 10 Liczba (w tys.) nierezydentów nocujących w pozostałych obiektach zakwaterowania zbiorowego
- Tab. 11 Wpływy z turystyki międzynarodowej w Europie (w mln USD)
- Tab. 12 Podział podróży ze względu na środek transportu 2004 (%)
- Tab. 13 Charakterystyka przyjazdów według celu podróży
- Tab. 14 Struktura wykorzystywanych środków transportu w wybranych krajach UE-15 przy podróżach 4+ w 2001 r.
- Tab.15 Wyjazdy zagraniczne Brytyjczyków do krajów UE-15
- Tab.16 Wyjazdy zagraniczne Brytyjczyków do europejskich krajów spoza UE-15
- Tab.17 Rodzaje zakwaterowania które wybierają Brytyjczycy, na przykładzie przyjazdów do Polski
- Tab. 18 Wydatki na wyjazdy zagraniczne (w mld USD) według krajów pochodzenia turystów
- Tab.19 Przeciętne wielkości wydatków Brytyjczyków w 2003 r. na jedną podróż zagraniczną przy uwzględnieniu różnych motywów i różnych środków transportu (w GBP)
- Tab. 20 Odwiedzane regiony w turystyce krajowej
- Tab.21 Cele przyjazdów w turystyce krajowej
- Tab. 22 Liczba przyjazdów w pierwszym półroczu 2008 r. według głównych grup krajów (w tys.)
- Tab.23 Czas pobytu
- Tab.24 Sposób organizacji przyjazdu
- Tab. 25 Główne motywy przyjazdu
- Tab. 26 Odwiedzane województwa
- Tab. 27. Odwiedzane najważniejsze atrakcje (w 2005 roku)
- Tab.28 Główne miejsca noclegów podczas pobytu w Polsce wskazywane przez Brytyjczyków i przez ogół turystów w latach 2001-2004

- Tab. 29 Używany środek transportu
- Tab. 30 Obszary uwag krytycznych dotyczące pobytu w Polsce w latach 2001-2004

Spis wykresów:

- Wykres 1. PKB Wielkiej Brytanii – podział na kwartały
- Wykres 2 Liderzy pod względem przyjazdów (2006 rok)
- Wykres 3. Ogólna struktura kierunkowa podróży turystycznych Brytyjczyków, obejmujących co najmniej 3 noce w 2001 r.
- Wykres 4. Środek transportu
- Wykres 5. Procentowa struktura wieku Brytyjczyków wyjeżdżających za granicę w 2003 r
- Wykres 6. Struktura procentowa krajowych wyjazdów turystycznych Brytyjczyków według typów wyjazdów w 2003 r.
- Wykres 7. Struktura procentowa wydatków przy krajowych wyjazdach turystycznych Brytyjczyków według typów wyjazdów w 2003 r.
- Wykres 8. Przeciętne wydatki turystów na osobę w I półroczu 2008 roku w USD (według krajów)
- Wykres 9. Przeciętne wydatki turystów na 1 dzień pobytu w I półroczu 2008 roku (w USD) – według krajów

Spis rycin :

- Rycina 1. Lokalizacja Wielkiej Brytanii na tle Europy
- Rycina 2. Przegląd brytyjskich regionów.